

Akinafarir Faragha Zuim, Pol Korin'in Nguibamin itir Sios baghava an Osiri

Akar Faragha Zuim

Polin dughiamin, Korin, a nguibar ekiar mam, an Akaian Provinisin iti. A uaghan Grighin nguazimin aven iti. Pol uabi faragha Iesusin akam Korinin nguibam anekunigha, egha sios gamizi a tu. Egha gin Pol me ategha, ghua nguibar igharazibar ingaragha aruima, osimtiziba Korinin sios batifi. Kamaghin amizi, Pol nighnizir aghuiba me daningiva egh men osimtiziba akirasa akinafarir kam osiri.

Pol garima, Korinin itir Kraisin adarazi, men araziba ikufi. Ezi a kamaghin nighnisi, me uan nighnizir gavgavim ategham. Egha a kamaghin men apangkufi. A poroghamiba arazir aghuibar amuasa migei. Egh me Godin Duam amaman-gatighti, a men daroriba bagh faragh mangan koghti, eghti osimtiziba guizbangira me bativam. A Godin ziam fer arazir aghuim migia, egha uaghan Godin Duam bizir aghuibar me mikeme. Egha gumazir ovengezibav gia ghaze, me ua dikavam.

Bizir kaba, osimtiziba Korin itir darazigh anidi. Ezi me Godin ifongiam gifoghasa Pol akar bar aghuim me gami. Egh men akuraghti, me a gifogham. Akar otevir Kraisin adarazi bar ifongezir mam, a sapta 13in iti. Sapta 13in kam Pol

kamaghin men akagha ghaze, igharaz darazigh ifongezir arazim, a bizir bar aghuir God uan gumamazibagh anidim.

Kraisin adarasi uarira uari adogh uan ziaba fan marki

(Sapta 1-4)

¹ Ki Pol, ki Krais Iesusin aposel. God uabi ifongegha, na gamizi ki aposelin oto. Ki, Kraisin gin zuir gumazim Sostenes ko,

² ga akinafarir kam ia Korinin nguibar ekiamin itir sios bagha an osiri. Krais Iesus ia gamizima, ia a baghavira iti. Egha a ua bagha ia amisevezi, ia a ko poroghav iti. A ia ko, nguazimin itir gumamazir Krais Iesusin ziamin feba bar, a ia misefe. Krais Iesus, en Ekiam. A men Ekiam, ko uaghan en Ekiam.

³ Ki God ko migia ghaze, God en Afeziam ko en Ekiam Krais Iesus, aning ian apangkuv, egh navir amirizim ia daning.

Pol God minabi

⁴ God, Krais Iesusin ingangarimin tuavimin, ian apangkuvigha, deragha ia gami. Kamaghin ki zurara ia ginighnigha uan God minabi.

⁵⁻⁶ Ki a minabagha ghaze, Kraisin akar e ian mikinizim, a ian navibar ikia gavgafi. Ia Krais ko poroghav itima, God bizir aghiur avirim ia ganingizi, da ia gizifa, kar akam akurir arazir aviriba, ko fofozir guar aviriba.

⁷ Kamaghin, ia datirighin en Ekiam Krai Iesus azenim giramin dughiam mizuai, egha ia Godin Duam aningizir bizir aghuitam, ia an otevizir puvati.

⁸ Krai Iesus gavgavim ia daningti, ia gavgavigh mangi, dughiar abuananamın otogham, eghti bizir kuratam en Ekiam Krai Iesus Uamateghamin Dughiamın ian ikian kogham.

⁹ God uan Otaram Krai Iesus, en Ekiam a ko navir vamira ikiasa ian dia. Eghti God damuasa mikemezi biziba, a bar adar amigham.

Sios bar biaghire

¹⁰ Nan adarasi, ki en Ekiam Krai Iesusin ziamin pamtem kamaghin ia gakaghorı, ia bar navir vamira uariv geir migirigiaba iki. Egh ia tintinimın bighiran marki. Ia ikizir vamira, ko nighnizir vamira, ko ifongiar vamira iki.

¹¹ Nan adarasi, Kloen adarazi na migia ghaze, ia adariba uari gami.

¹² Ki arazir ia uari adozibar ian tongin itim migei. Marazi kamaghin migei, “Ki Polin anav.” Ezi marazi kamaghin migei, “Ki Apolosin anav.” Ezi marazi kamaghin migei, “Ki Pitan anav.” Ezi marazi kamaghin migei, “Ki Kraisin anav.”

¹³ Ezi manmakın? Krai ti biaghireghama? Ki Pol ti ian akurvaghasa ter ighuvimın aremez, o? Ia ti nan ziamin rurim iniz, o? Bar puvati!

1:7: Lu 17:30, Fl 3:20, 2 Te 1:7, Ta 2:13, 2 Pi 3:12   **1:8:** Fl 1:6, Kl 1:22, 1 Te 3:13, 5:23   **1:9:** Ais 49:7, Jo 17:21, 1 Ko 10:13, 1 Te 5:24, 1 Jo 1:3   **1:10:** Ro 12:16, 2 Ko 13:11, Fl 2:2, 3:16, 1 Pi 3:8   **1:12:** Jo 1:42, Ap 18:24-28, 19:1, 1 Ko 3:4

14 Ian tongin, ki Krispus ko Gaiusra rue, egha gumaziba ua puvati. Kamaghin ki God minabi.

15 Kamaghin amizi, gumazitam kamaghin mikiman kogham, “E Polin ziamin rurim ini.”

16 (Guizbangira, ki igharaz darazi uaghan me rue, kar Stefanasin dipenimin itir adarazi. Egha ki fozir puvati, ki ti igharaz darazi uaghan me rues.)

17 Krai gumaziba ruasa na amadazir puvati. Puvati. An akam akunasa na amada. Eghti ki apezeperir migirigibaba ko nguazir kamın itir gumazibar fofozim anakunan kogham. Ki kamaghin damu, egh Kraisin ter ighuvimin ovevem damighti, a mati pura bizim.

Krais, a Godin gavgavim

18 Guizbangira, gumazir ovengamiba ghaze, ter ighuvimin migirigiam, mati migirigiar onganim egha mingariba puvati. Ezi e gumazamizir God en akurvaziba, e fo, ter ighuvimin migirigiam, a Godin gavgavim.

19 Godin Akinafarim kamaghin migei,

“Ki nighnizir aghuiba itir gumazibar nighnizim batueghiva,
egh fofozir gumazibar fofozim agivagham.”

20 Eghti e manmaghin nguazir kamın itir gumazibar nighnizir aghuibav kimam? E manmaghin

---

1:14: Ap 18:8, 19:29, Ro 16:23   **1:16:** 1 Ko 16:15   **1:17:** Mt 28:19, Jo 4:2, 1 Ko 2:1, 2:4, 2:13, 2 Pi 1:16   **1:18:** Ap 17:18, Ro 1:16, 1 Ko 2:14, 15:2, 2 Ko 4:3   **1:19:** Ais 29:14, Jer 8:9   **1:20:** Jop 12:17, Ais 19:12, 33:18, 44:25, Mt 11:25, Lu 10:21, Ro 1:20-21, 1:28

Judan Arazibagh fozir gumazibav kimam? E gumazir akaba uariv sozir arazim bar a gifoziba, e manmaghin me mikimam? Guizbangira, God nguazir kamın itir fofozibagh amizima, da mati migirigiar onganiba egha mingariba puvati.

²¹ Godın nighnızir aghuim ko an fofozimın, God kamaghın fo, nguazir kamın itir gumazamiziba uan fofozimın tuavimın me Godın fofozim inıghan kogham. Kamaghın, God tuavir ıgharazir mam men akuraghasa anemisefe. Kar, me “migirigiar onganım” arızir akam, e aneakuri. Gumaziba akar kam baragha nighnızir gavgavım Godın iti, ezi God men akurvası.

²² Judaba mirakelbar ganasa bar gavgafi, ezi Kantrin Igharazibar Gumaziba nighnızir aghuim ko fofozim bagha pamtemın ingari.

²³ Ezi e Kraıs ter ıghuvımın aremezir akam me mikiri. Ezi akar kam Judabar nighnızimın, mati bizir me asaghpোরaghirim. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazibar nighnızim ghaze, kar migirigiar onganım.

²⁴ Ezi e gumazamizir God diaziba, e Juda ko Kantrin Igharazibar Gumaziba uaghara, e fo, Kraısra a Godın gavgavım ko Godın fofozim.

²⁵ Nguazimın itir gumaziba kamaghın nighnıgha ghaze, “Godın nighnızir maba bar onganı.” Ezi nighnızir kamra bar gumazibar nighnızibagh afıra. Ezi me kamaghın nighnısi, Godın arazir maba kamaghın en akakasi, God

---

1:21: Mt 11:25, Lu 10:21, Ro 1:20-21, 1:28   **1:22:** Mt 12:38, Mk 8:11, Jo 4:48, Ap 17:18, 17:32   **1:23:** Aıs 8:14, Mt 11:6, Jo 6:60, 6:66, Ro 9:32, 1 Ko 2:14, Ga 5:11   **1:24:** Ro 1:4, 1:16, 1 Ko 1:18, Kl 2:3

1:25: 2 Ko 13:4

gavgaviba puvati. Ezi an arazir kabara bar gavgavigha, bar gumazibar gavgavim gafira.

²⁶ Nan adarasi, ia dughiar God ian diazim ginighnigh. Ian aviriba faragha, nguazir kamın itir gumazibar damazimın, fofozir gumazibar mın ikezir puvati. Ezi ian aviriba, gavgaviba puvati. Egha ian aviriba, ziar ekiaba itibar ananabar otivizir puvati.

²⁷ God kamagh sua, a nguazir kamın itir fofozir gumazibar amuti, me bar aghumsigham. Kamaghın, a gari, gumazir nguazimın itir gumazibar damazimın nighnızir onganiba itiba, gumazir kabara God me amisefe. God ghaze, a gavgaviba itir gumazibar amuti, me aghumsigham. Kamaghın, gumazir nguazir kamın itir gumazibar damazimın gavgaviba puvatıziba, merara God me amisefe.

²⁸ Egha a nguazir kamın ziaba puvatızir gumaziba ini, kar gumazir me kamaghın miğeiba, me bizir kiniba, egha me men aghua. Ezi arazir kamın, God ziar ekiaba itiba ko gavgaviba itibagh amizi, da mati bizir kinibar mın iti.

²⁹ Kamaghın amizi, gumazitam Godın damazimın uabi uan ziam fan kogham.

³⁰ God uabi ia gamizi, ia Kraiș Iesus ko poroghav iti. Ezi a Kraiș gamizi, a en nighnızir aghuimın mınгарimın iti. Ezi Kraișın ingangarimın, God e gamizima, e Godın damazimın deragha, egha God baghavira iti. Ezi Kraișın ingangarimın, a uam e givezegha, arazir kuramın gavgavimın e firi.

³¹ Ezi Akınafarim mikemezi moghin God kamaghin ifonge, “Tina bar akongeghsi, a God amizir arazibagh nighnigh, da bagh bar akongegh, egh Godin ziam fi.”

2

Pol Korinin itir gumamazibar nighnizir gavgavimın miği

¹ Nan adarasi, ki ia bagha izezir dughiamın, ki Godin akar mogomemın ia miği, egha fofozir gumazibar mın akar ekiar guar aviritaba ia mikemezir puvati.

² Ki faraghavira kamaghin nighniki, ki ian tongin ikiamin dughiamın, ki bizir igharazitam ginighnighan kogham. Puvatigham. Ki Krais Iesusra nighnighiva, egh uaghan a ter ighuvimın aremezir ovevem ginighnigham.

³ Kamaghin, ki ia ko itir dughiamın, ki guizbangira gavgaviba puvati. Ki atiatiava, egha mighaviram agoi.

⁴ Ezi akar ki mikemezim ko akar aghuir ki kunizim, ki nguazir kamın itir fofozim o nighnizibagh etuir akam, ia mikemezir pu. Puvati. God uan Duamin gavgavimın, a ian akazi, ia fo, ki miği akaba da guizbangira.

⁵ Guizbangira, ki kamagh sua, ian nighnizir gavgavim nguazir kamın itir fofozim gisin ikian kogham. Puvati. Ian nighnizir gavgavim, Godin gavgavimra, a gisin tugham.

1:31: Jer 9:23-24, 2 Ko 10:17   **2:1:** 1 Ko 1:17   **2:2:** Ga 6:14, Fl 3:8   **2:3:** Ap 18:9, 2 Ko 10:1   **2:4:** Ro 15:19, 1 Ko 1:17, 1 Te 1:5, 2 Pi 1:16   **2:5:** 2 Ko 4:7, 6:7

Godin Duam nighnizir aghuim ko fofozim e ganidi

⁶ Guizbangira, gumazamizir gavgavigha Godin arazibar gin zuiba, e fofozir aghuim me ganidi. Ezi fofozir me inizir kam, a nguazir kam in itir fofozim puvati. Egha uaghan a nguazir kam in gumazir dapanibar fofozim puvati, kar gumazir ovengasava amiba.

⁷ Puvati. Fofozir aghuir e ia ganidir kam, a Godin nighnizir mogomem. Fomira, God tighar nguazim in ingaram in dughiam in, a uan fofozir aghuim in a kamagh in ifonge, e an Nguibam in iki, ziar ekiam ko dabirabir aghuim a ko a iniam. Ezi dughiar kam in ikegha iza datirigh in an fofozir aghuir kam en modo.

⁸ Ezi, nguazir kam in gumazir dapanitam a gifozir pu. Puvati. Me ti foghava, ziar ekiam itir Ekiam isa ter ighuvim gafughan koghai.

⁹ Ezi e Godin Akinafarim in itir akam in migirigiar kam migei, a kamakin,

“Bizir gumazitam faragha ganizir puvatiziba,
 ko akar gumazitam faragha oraghizir puvatiziba,
 ko bizir gumazitam in nighnizim in itir puvatiziba,
 bizir bar aghuir kaba,
 God gumazamizir a gifongeziba bagha dar kiri.”

2:6: 1 Ko 1:28, Ef 4:13, Fl 3:15, Hi 5:14   **2:7:** Ro 16:25-26, Ef 3:5, 3:9, Kl 1:26, 2 Ti 1:9   **2:8:** Lu 23:34, Jo 7:48, Ap 13:27, 2 Ko 3:14
2:9: Ais 64:4

¹⁰ Bizir kabar miğiriğiam fomira modo, ezi Godin Duamin ingangarimin God da azenim gatizi, e dar gari. Godin Duam biziba bar deravira dar gari, egha uaghan Godin nighnizir mogomebar gara fo.

¹¹ Tav gumazir igharazitamin nighnizim gifoghan kogham. Puvati. Gumazir kamın duar an aven itimra fo. Kamaghira, gumazitam Godin nighnizim gifoghan kogham. Godin Duam, a uabira fo.

¹² E nguazir kamın duam inizir pu. Puvati. E God amadazir Duam ini. Eghti tuavir kamın, e bizir aghuir God e ganingiziba, e deraghvira dagh fogham.

¹³ E bizir aghuir kabav gei, ezi en miğiriğiaba nguazimin itir fofozimin tuavimin otozir pu. Puvati. Godin Duam uabi en sure gamima, e akar kabagh ami. E Godin Duamin akaba isa, Godin Duam itir gumazamiziba akar kaba biğha me geghari.

¹⁴ Ezi gumazir Godin Duam puvatizim, a Godin Duamin bizir aghuiba inighan kogham. Guizbangira, a kamaghın nighnigha ghaze, da bizir onganiba, egha mingariba puvati. Bizir aghuir kaba, da Godin Duamin otifi. Kamaghın amizi, gumazir Godin Duam itiba, merara Godin Duamin bizir aghuir kaba tuisighamin fofozim iti.

¹⁵ Gumazir Godin Duam itim, a biziba bar da tuisisi. Eghti gumazitam, Godin Duam itir gu-

---

2:10: Mt 13:11, 16:17, Jo 14:26, 1 Jo 2:27   **2:11:** Snd 20:27, Jer 17:9, Ro 11:33-34   **2:12:** Jo 16:13-14   **2:13:** 1 Ko 1:17, 2:4, 2 Pi 1:16
2:14: Mt 16:23, Jo 8:47, 14:17, Ro 8:5-7, 1 Ko 1:18, 1:23   **2:15:** 1 Te 5:21, 1 Jo 2:20, 4:1

mazimîn araziba tuisighîva avegham.

¹⁶ Godîn Akinafarim kamaghîn mişgei,

“Tina Ekiamîn nişhnîzim gişfo?

Tina an sure damuam?”

Ezi erara, Kraişîn nişhnîzim en iti.

3

Siosîn ingangarir gumazim, a Godîn ingangarir gumazim

¹ Nan adarasi, ki gumazamizir Godîn Duamîn şîn zuibav gei moghîn ia mikîman kogham. Puvati. Ki gumazamizir navir ghurimîn arazibar şîn zuibav geir moghîn, ki ia mişgei. Dughiar kamîn ia borir iririvibar mîn ikia, Kraişîn arazibar şîn zui.

² Ki faragha, mati otem ia ganingi, egha dagher gavgavitam ia danîngan ibura. Faraghavîra, ki fo, ia tişhar dagher gavgavitam iniam. Egha datirîghîn uaghan, ia kamaghîra iti.

³ Ki fo, ia navir ghurimîn arazibar şîn ghuavîra iti. Ia uan aveghbuabar navim ikuvir arazim, ko uarir adoghadozir arazim, da ian ikiavîra iti. Arazir ia amir kaba, kar navir ghurimîn araziba. Ia dagh amua, egha nguazir kamîn itir gumazibar mîn ami.

⁴ Gumazir mam kamaghîn mişgei, “Ki Polîn anav.” Ezi mav kamaghîn mişgei, “Ki Apolosîn anav.” Ezi arazir kamîn ia mati nguazir kamîn gumaziba.

2:16: Jop 15:8, Ais 40:13, Jer 23:18, Jo 15:15, Ro 11:34   **3:1:** Jo 16:12, 1 Ko 2:14-15   **3:2:** Jo 16:12, Hi 5:12-14, 1 Pi 2:2   **3:3:** 1 Ko 1:10-11, 11:18, Ga 5:20-21, Je 3:16   **3:4:** 1 Ko 1:12

⁵ Ia deravira niġnigh. Apolos, a tina? Ki Pol, ki tina? Ga ingangarir gumazir kinimning. Ekiam ingangariba isa, vaghvagha ga ganingi. Ezi ingangarir ga amir kabar, ia niġnizir gavgavim Kraisin iti.

⁶ Ki mati, dagher ovizim opari. Ezi Apolos dipam a ganidi. Ezi God a gamima, an aghui.

⁷ Ezi gumazir dagher ovizim oparim, a ziam puvati. Ezi gumazir dipam a ganidim, a uaghan ziam pu. Ezi God daghebagh amima, da aghui, kamaghin a uabira ziam iti.

⁸ Gumazir dagher ovizim oparim, ko gumazir dipam anidim, aning uaghara Godin ingangarir gumazimning. Egh aning vaghvagh uan ingangarir amizibar ivezim iniam.

⁹ Ga uaning inigha Godin ingangarim gami, ezi ia mati an azenim.

Siosin ingangarir gumazim, mati dipenibar ingarir gumazim

Egha ia uaghan mati Godin Dipenim.

¹⁰ God uan apangkuvimin, fofozim na ganingizi, ki mati dipenibar ingarir gumazir fofozir bar ekiam itim. Egha ki dagiaba arizima, gumazir igharazim dagh isin dipenimin ingari. Eghti dipenimin ingarir gumaziba vaghvagh deravira ganiva dipenimin ingar.

¹¹ Ia fo, God Kraisis Iesus isa, dipenimin ingarir dagiar faragha atizimin min anetigha gifa. Eghti

---

3:6: Ap 18:4-11, 18:24-28, 19:1, 1 Ko 1:30, 2 Ko 3:5, 10:14-15   **3:7:** 2 Ko 12:11, Ga 6:3   **3:8:** Ro 2:6, Ga 6:4-5, MAA 22:12   **3:9:** Mt 13:3-9, Ap 15:4, 2 Ko 6:1, Ef 2:20-22, Hi 3:3-4, 1 Pi 2:5   **3:10:** Ro 15:20, 1 Ko 4:15, 15:10, 1 Pi 4:11, 2 Pi 3:15, MAA 21:14   **3:11:** Ais 28:16, Mt 16:18, 2 Ko 11:4, Ga 1:7, 1 Pi 2:4-6

gumazitam, dipenimın ingarir dagiar faragha itir igharazitam, uam anerighan kogham.

¹² Ezi gumaziba dagiar kam gisin dipenimın ingarsi, tarazi ti golın dagiabar an ingaram, tarazi ti silvan dagiabar an ingaram, eghti tarazi ti dagiar ivezim bar pın kozibar an ingaram, eghti tarazi temebar an ingaram, eghti tarazi dadabar an ingaram, eghti tarazi maziar misiabar an ingaram.

¹³ Eghti gin, Godın Kotiamın Dughiamın, gumaziba bar, men ingangariba azenim giram. Eghti dughiar kam avir ekiamın mın otoghti, avir kam men ingangaribar isiva vaghvagh da tuisigham, men ingangariba deraz, o puvati.

¹⁴ Eghti gumazir manam dagiar kam gisin dipenimın ingarighti, an dipenim isian koghti, ingangarir gumazir kam ivezir aghuim iniam.

¹⁵ Ezi ingangarir gumazir manamın dipenim bar isighti, a uan ingangaribar ivezim inighan kogham. Ingangarir gumazim uabi ovengan kogham, a mati gumazir avimın miseviaghirizim.

Ia Godın Dipenimra

¹⁶ Ia Godın Dipenimra, ezi Godın Duam ian aven iti. Ia ti kamaghın fozir puvati?

¹⁷ Godın Dipenim, a ua baghavıram a ginabas. Ezi dipenir kam, kar iarara. Kamaghın, gumazitam Godın Dipenim gasighasightima, God gumazir kam gasighasigham.

E gumazibar ziaba fan kogham

3:13: Lu 2:35, 1 Ko 4:5, 2 Te 1:7-10, 1 Pi 1:7, 4:12
2 Ko 6:16, Ef 2:21-22, Hi 3:6, 1 Pi 2:5

3:16: 1 Ko 6:19,

18 Ian tav uabi uabi gifaran marki. Ki ghaze, ian tongin gumazitam nguazir kamın bizibagh fogh kamagh nighnigham, “Ki fofozir bar aghuim iti,” egh gumazir kam faragh gumazir onganımın mın otogh, gın bar fofozir gumazımın otogham. Kamaghın deragham.

19 Guizbangıra, nguazir kamın fofozir aghuim, a Godın damazımın mati arazir onganım. Godın Akınafarım kamaghın mıgei, “Gumazir maba paza gumazir igharazıbar amuasa, arazir avırıbagh nıghnısi. Ezi God gumazir kabar arazıbagh amıma, da meraram asıghasısi.”

20 Godın Akınafarım uaghan kamaghın mıkeme, “Ekıam a fofozir gumazıbar nıghnızıbagh fo. A fo, me damuasa nıghnızır bıziıba, da otıvan kogham.”

21 Kamaghın amızı, ia gumazıbar ziıba fer arazım atakıgh. Bizıba bar, ian bıziıba.

22 Pol, ko Apolos, ko Pıta, ko nguazır kam, ko ikırımırım, ko ovevem, ko bizır datırıghın itıba, ko gın otıvamin bıziıba, da bar iana.

23 Ezi ia Kraısın adarası, ezi Kraıs, Godın anav.*

3:18: Snd 3:7, Ais 5:21   **3:19:** Jop 5:13, 1 Ko 1:20, 2:6   **3:20:** Sng 94:11   **3:21:** 1 Ko 1:12, 3:4-6, 2 Ko 4:5, 4:15   **3:23:** Ro 14:8, 1 Ko 11:3, 2 Ko 10:7, Ga 3:29   * **3:23:** (3:23) 1 Korin 1:12 ko 3:4, Pol kamaghın mıgei, Korinın sıosın itır darazı uarı abıgha, egha marazı ghaze, e Polın adarası, ezi marazı ghaze, e Apolosın adarası. Ezi mıgırıgıar kaba da nguazımın gumazıbar nıghnızıbar gın zui. Korinın sıosın itır gumazamızıba deravıra Godın nıghnızım gıfogh, egh kamaghın mıkim suam, Pol bar enanav, ezi Apolos bar enanav. Pol ko Apolos ko bizır ıgharazıba sara, me ıngangarır gumazıbar mın ikı, Korinın sıosın akurvagh egh me damutı, me guızın Kraısın adarazır mın otıvam. Kamaghın, God me gınaba. 2 Korin 3:1-9ın gan.

4

Ekiam uabi uan ingangarir gumaziba tuisisi

¹ Ia kamagh e ginighnigh, e Kraisin ingangarir gumaziba. Egha Godin akar mogomeba deraghvira dar ganamim ingangarim gami.

² Eghti gumazitam tavin ingangarir gumazimin iki, egh a uan gumazir ekiamin akaba deraghvira dar gin mangi.

³ Kamaghin amizi, ia nan araziba tuisighsi, o gumazir igharazitaba nan araziba kotin da tuisighsi damuti, kar pura bizim. Ki uaghan uabi uan araziba tuisizir puvati.

⁴ Guizbangira, ki uan arazir kuratam gifozir puvati. Ki kamaghin mikiman kogham, “Ki gumazir arazir kuraba puvatizim.” Puvati, na tuisighamin ingangarim, kar Ekiamin bizimra.

⁵ Kotiamin Dughiam tighar otivam. Kamaghin amizi, ia gumazir igharazibar araziba tuisighan marki. Ia Ekiam izamin dughiam mizuam. A bizir mitarmemin mueghav itiba inigh angazanarimin dar atigham. Egh a gumaziba bar men navir averiabar itir nighniziba, azenim darigham. Eghti dughiar kamın, God bar vaghvagh e mikim suam, en ingangarim dera, o a ikufi.

Korinba uari uan ziaba fe

⁶ Nan adarasi, ki ian nighnizibar akurvaghasa, egha Apolos ko ga uaning geghari. Ia ga ginighnigh, egh Godin Akinafarim mikemezi

---

4:1: Lu 12:42, 1 Ko 3:5, 2 Ko 6:4, Ta 1:7, 1 Pi 4:10   **4:2:** Lu 12:42
4:4: Jop 9:2, Sng 143:2, Snd 21:2, Ro 4:2   **4:5:** Ro 2:1, 2:29, 1 Ko 3:8, 2 Ko 5:10, MAA 20:12   **4:6:** Ro 12:3, 1 Ko 1:12, 3:4, 3:21

moghın deravıra an gın mangi. Egh ia arazir osirizir kamın mırara mangi. Ia akaba batogh uari fıva, gumazir mabar ziaba fıva igharazibar ziaba abinan marki.

⁷ Namakam, tina gumazir ekiamın ni ati? Ni ti bizir aghuir ni ititam, God dama a inizir puvati, o? Ezi guizbangıra, bizir ni itiba, God ni ganıngi, ezi ni manmagh sua ni uabi uan ziam fe, mati ni bizir kabagh amizi, da otifi?

⁸ Guisi, ia ti biziba bar izıvaghama? Ia ti biziba bar izıvagha deraghavram apia? Ia ti e gafiragha atrivibar otivighama? A dera, ki mamagh sua, ia guızın atrivibar ikitima, e ia ko uaghan atrivibar ikiam.

⁹ Ki ghaze, puvati. Nan nıghnızımın, God ti e aposelba isa, danganir bar gın itimın e ati. E mati gumaziba me kotın aven ghaze, e aremegham, egh me nguazir kamın itir enselba ko gumazamiziba bar, men damazımın e misueghti, e aremegham.

¹⁰ E Kraısın ziam fer arazım bangın, e gumazir onganibar mın iti. Ezi ia Kraıs ko poroghav ikia, egha ia fofozir gumazibar mın iti. E gavgaviba puvati, ezi ia bar gavgafi. E ziaba pu, ezi ia ziar ekiaba iti.

¹¹ Bar fomıra iza datırıkın, e mıtiriaba sara iti, ezi kuariba puv en pıri, ezi e korotiar bıaghreziba azui. Ezi me tintinibar e misosi. Ezi e deravıra danganitam gaperazir puvati.

¹² E uari uan dafaribar ingangarir bar

4:7: Jo 3:27, Ro 12:6, Je 1:17, 1 Pi 4:10   **4:8:** MAA 3:17, 3:21   **4:9:** Ro 8:36, 1 Ko 15:30-31, 2 Ko 6:9, Hi 10:33   **4:10:** Ap 26:24, 1 Ko 1:18, 3:18   **4:11:** Ap 23:2, Ro 8:35, 2 Ko 11:23-27, Fl 4:12   **4:12:** Sng 109:28, Mt 5:44, Ap 18:3, 1 Ko 9:14-15, 1 Te 2:9, 2 Te 3:8, 1 Ti 4:10

osimtizibagh ami. Me pazava e migei, ezi e deragh me damuasa Godin azangsi. Me arazir kurabar e gami, e pura nimira ikia osimtiziba ateri.

¹³ Me akar bar kurabar e migei, e akar aghuaribar men akaba ikarvasi. E mati bizir kurar gumaziba makuniziba. Gumazibar damazibar e mati bizir kurar bar miziriziba. E kamaghira ikia iza datirikin.

Korinba Polin arazibar gin mangasa a ifonge

¹⁴ Ki akar kam, ia damuti ia aghumsighasa an osirizir puvati. Ki kamagh sua, ia mati nan boribara. Egha ki ian nighnizibar amuti ia deragh foghasa. Kamaghin, ki akar kam osiri.

¹⁵ Gumazir bar avirim ia ko ikiam maraghe, Kraisin arazibar ian akurvagh, ia geghuf, a pura bizim. Ia afeziar vamira iti. Ki akar aghuim inigha ia bagha iza ia ganingizi, ia Kraisi Iesus ko poroghav iti. Kamaghin, ki ian afeziamin min oto.

¹⁶ Kamaghin ki ia gakaghori, ia nan arazibar gan, dar gin mangi.

¹⁷ Bizir kam bagha, ki Timoti ia bagha anemada. A nan otarimin min iti, ezi ki bar a gifonge. An Ekiamin ingangarim deragha an gari. Ki kamaghin ifonge, a nan arazir ki Kraisin poroghav ikia amir arazibar gun ia mikimam. Arazir kabara, ki zurara nguibaba bar dar ghua, siosba bar dar men sure gami. Eghti, Timoti arazir kabar ia mikim, ian nighnizibar amuti, da dikavam.

¹⁸ Ian marazi ghaze, ki izi ian ganan kogham, egha me akaba batogha uan ziaba fe.

¹⁹ Ezi puvati. Ekiam ifueghtima, ki ia bagh zuamira izam. Egh ki izeghamin dughiamin, ki gumazir uan ziaba feba, ki men akaba baraghsi izan kogham. Puvati. Ki izi foghasa, me gavgavir manam iti.

²⁰ Guizbangira, God Bizibagh Ativamin Arazim, kar pura migirigiar kinimin bizim puvati. Kar gavgavir ekiam itir bizim.

²¹ Ezi ki manmaghin damuasa ia ifonge? Ki ia misoghamin aghorim inigh ia bagh izasa, ia ifonge? Ki uan navim ia daningiva, egh ian asughasugham?

Kraisin adarazi arazir kurar men tongin otiviba akir

5

(Sapta 5-6)

Gumazamiziba tintinibar uari isava akuir arazim, Korinin siosin aven iti

¹ Ki kamaghin eghaghaniba baraki, gumazamiziba tintinibar uari isava akuir arazim ian tongin oto. Kar arazir bar kuram. Egha a, Krais gifozir puvatizir gumaziba amir arazir kuraba, bar dagh afira. Arazir kam kamakin, gumazir mam uan afeziamin amuim koma akui.

² Egha ia manmaghin ghaze, ia bar pin ikia, marazi gafira? Ia ti arazir uan ziaba fer kam atakigh, egh azi. Egh gumazir arazir kurar kam gamizim, ia a batueghtima, a ua ia ko ikian kogham.

³ Guizbangira, ki uan nivafizimın ian saghon iti, egha ki uan duam ia ko iti. Egha mati, ki guizbangira uabi ia ko ikia, gumazir arazir kurar kam gamizimın arazim tuisigha gıfa.

⁴ Egha ki kamaghın migei, ia en Ekiam Iesusın ziamın, ia uari akuvaghti, en Ekiam Iesusın gav-gavim, ko nan duam uaghan, ia ko ikiti,

⁵ ia gumazir kam isi, Satanın dafarim datighi, an nivafizim ikuvigham. Ekiam Izamin Dughiamın, God gumazir kamın duamın akurvaghsi, ia kamaghın damuam.

Korinba gumazir arazir kuram gamim batokegh

⁶ Ia uari uan ziaba fe, kar arazir aghuim puvati. Ezi manmakın? Ia ti fozir pu, yisın muziarim, a bret damuamin flaua bar a gamima, a bui?

⁷ Kamaghın, ia yisın ghurimın mın arazir kuraba bar da batokegh, egh zuegh, mati bretın igiar yisba puvatızimın mın iki. Ezi ki kamaghın fo, ia yis puvatızir bretın mın iti. Ia fo, God Israelbagh Itazir Dughiam Gınighnızir Isar Ekiam, an adiarim gamigha gıfa. Me, mati Isar Ekiam bagha sipsip isa ofa gami moghın, me Kraisa sipsipın mın a misoghezi, an areme.

⁸ Kamaghın amizi, en araziba, gumazir Isar Ekiar kam damuasava amir arazibar mın mangi. Egh uan arazir kuraba batuegh, mati me Isar Ekiam damuasa uan dipenibar yisın ghuriba isa,

---

5:3: Kl 2:5   5:4: Mt 16:19, 18:18, Jo 20:23, 2 Ko 13:10   5:5: Ap 26:18, 1 Ti 1:20, 1 Pi 4:6   5:6: 1 Ko 3:21, 15:33, Ga 5:9, Je 4:16
5:7: Kis 12:5, 12:21, 13:7, Ais 53:7, Jo 1:29, 1 Pi 1:19, MAA 5:6, 5:12
5:8: Lo 16:3, Mt 16:6, 16:12, Lu 12:1

da makuri. Egh arazir zuruzim ko guizın akamın gın mangam, eghti arazir kam mati Bretin igiar yis puvatızim.*

⁹ Akinafarir igharazir ki ia bagha faragha osirizimın, ki kamaghın ia mikeme, “Ia gumazamizir tintiniba uari bakia akuiba, me ko ikian marki.”

¹⁰ Ki, ia bar nguazir kamın gumazir arazir kurar kabagh amibar ataghraghasa, migeir puvati. Ki, gumazamizir tintinibar uari bakıava akuiba, ko gumazir igharazibar biziba bagha naviba dikaviba, ko gumazir igharazibar biziba okeiba, ko gumazir marvir guabar ziaba feba, ki dav geir pu. Puvati. Ia gumazamizir kabanang bar me ataghraghsi, ia bar nguazir kamın ikian kogham.

¹¹ Ki osirizir akar kam, an mınгарim kamakın: Gumazir Kraisın adarazir aven iti tam arazir kurabagh amua, gumazamizir uari bakıava akuir arazim gami, o gumazir igharazibar biziba bagha navim dikafi, o marvir guabar ziaba fe, o akar kuraba uari gasir arazim gami, o dipar onganiba api, o gumazir igharazibar biziba okei, ia gumazir kam ko ikian marki. Puvati. Ia uaghan gumazir kamaghın amim ko daghebar aman kogham.

¹² Ezi manmakın? Ki ti Kraisın adarazir azenan itir gumazamiziba tuisizir ingangarim iti? Bar pu-

---

* **5:8:** (5:6-8) Ves 6ın ikegha ghua ves 8ın tuzir mığirigiam, God Israelbagh Itazir Dughiam an arazibagh nighnigha, Judaba amir arazibav gei. Ni Kisim Bek 12:3-21ın ganigh, egh 13:5-7ın gan. An arazir kaba bar dagh amizıma, da Kraisın adarazir dabirabimın nedazim oto. **5:9:** Mt 18:17, 2 Ko 6:14, Ef 5:11, 2 Te 3:14 **5:10:** Jo 17:15, 1 Ko 1:20, 10:27 **5:11:** Mt 18:17, Ro 16:17, 2 Te 3:6, Ta 3:10, 2 Jo 10 **5:12:** Mk 4:11, 1 Ko 6:1-4, Kl 4:5, 1 Te 4:12, 1 Ti 3:7

vati. Ezi Kraisin adarazir aven itir gumazamiziba tuisizir ingangarim, a ian ingangarimra.

¹³ Azenan itir gumaziba, God uabi men araziba tuisigham. Ezi Godin Akinafarim kamaghin mikeme, “Ia gumazir kurar ian tongin itim batokegh.”

6

Kraisin adarazi uarira uari kot darighan marki

¹ Ian tongin tav osimtizitam Kraisin adarazir mavin ikia, tizim bagha Godin gumazamiziba ategha ghua Godin gin zuir puvatizibar damazimin a isa kot garisi? Ia arazir kam gamua aghumsizir puvati, o?

² Ia ti kamaghin fozir puvati? E Godin gumazamiziba, e nguazimin itir biziba bar, da tuisigham. Egh ia guizbangira gin nguazir kamın biziba tuisighamin fofozim iki, egha datirighin ia manmagh sua osimtizir muziarir kaba uarir tongin ia da tuisighamin fofoziba puvati?

³ Ia ti kamaghin fozir puvati? E enselbar araziba tuisigham. E kamaghin damuva, e guizbangira nguazir kamın osimtiziba tuisighamin fofozim iti.

⁴ Kamaghin amizima, osimtizitam ian tongin otoghtima, tizim bagh ia osimtizir kam tuisighamin ingangarim isava, siosin azenan itir darazigh anıdi?

⁵ Ia aghumsighasa, ki kamaghin migei. Ki ghaze, ti ian tongin, gumazir fofozim ititam ikia

mati, egha Kraisin adarazir tongin osimtiziba tuisighamin fofozim iti.

⁶ Ezi mamagh sua, Kraisin adarasi uari isava, gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizibar damazimin ghua uari isa kot garisi.

⁷ Ia Kraisin adarasi, ia osimtiziba uari ikia, uari isa kotin zui, ezi ian arazir kam kamaghin e gamizi e fo, Kraisin arazir ia gin zuim, ia anetakis. Manmagh sua ia me ateghti, me paza ia damuan ia aghua? Manmagh sua ia me ateghti, me pura ian biziba inian ia aghua?

⁸ Egha ia arazir aghuir kabar gin mangan aghua. Puvati. Ia uari paza me gamua men biziba pura da isi. Egha arazir kamra, ia uaghan uan adarazigh ami.

⁹ Gumazamizir arazir kurabagh amiba, God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven mangan kogham. Ia ti kamaghin fozir puvati? Ia uari uan navibagh ifaran marki. Gumazamizir tintinibar uari isava akuiba, ko gumazamizir marvir guabar ziaba feba, ko poroghamiba uari bakeir arazim gamiba, ko gumazir uarira uari isa akua arazir aghumsizibagh amiba,

¹⁰ ko okimakiar gumaziba, ko gumazir igharaz darazir biziba bagha navim dikaviba, ko dipar onganiba apiba, ko akar kuraba uari gasir arazim gamiba, ko gumazir pura igharazibar biziba uari bagha da isiba, gumazamizir kamaghin amiba bar, me God Bizibagh Ativamin Dughiamin aven ikian kogham.

6:7: Mt 5:39, Snd 20:22, Lu 6:29, Ro 12:17-19, 1 Te 5:15, 1 Pi 3:9

6:9: Ga 5:19-21, Ef 5:5, 1 Ti 1:9, Hi 12:14, MAA 22:15

¹¹ Fomira ian marazi kamaghin ike. Ezi God ia ruegha, ia gamizi, ia an gumazamizibar otifi. Ia, Ekiam Kraisin Iesusin ziam ko en Godin Duamin gavgavimin, God ia gamizi, ia an damazimin derazir gumazamizibar otifi.

En nivafiziba, da Godin Duamin Dipenimin min iti

¹² Gumazir maba kamaghin migei, “Bizitam nan suirazir puvati, kamaghin ki biziba bar dar amuam.” A Guizbangira, egh ni uaghan nighnigh, bizir maba nin dabirabimin akurvazir puvati. Guizbangira, ki firighiri biziba bar dar amuam. Egh ki bizitam ateghti a na damighti, ki an ingangarir gumazimin min ikian kogham.

¹³ Gumazir maba ghaze, “Dagheba, da navim bagha itir biziba, ezi navim, a dagheba isir bizim.” Akar kam guizbangira, ezi God bizir kamning viraram aning a givagham. Eghti en nivafiziba, gumazamiziba uari bakia akuir arazim bagh ikian kogham. Puvati. En nivafiziba, Ekiam bagh ikiva, an ingangarim damuam. Ezi Ekiam en nivafizibar gara dar akurvasi.

¹⁴ God uan gavgavimin Ekiam gamizi, a ua dikafi, egh uaghan en nivafizibar amighti e ua dikavam.

¹⁵ Ia ti kamaghin fozir puvati? Ian nivafiziba, da Kraisin nivafizir akuaba. Kamaghin amizima, ki ti Kraisin nivafizir akua tam inighiva, amizir arazir kurabagh amimin nivafizim ko porogham,

---

6:11: Ef 2:2, Kl 3:7, Ta 3:3-7, Hi 10:22   **6:12:** 1 Ko 10:23   **6:13:** Ro 14:17, 1 Ko 6:15, 15:19-20, Kl 2:22-23, 1 Te 4:3-7   **6:14:** Ro 6:5, 6:8, 8:11, 1 Ko 15:20, 2 Ko 4:14, Ef 1:19-20   **6:15:** Ro 12:5, 1 Ko 12:27, Ef 4:12, 4:16, 5:30

kar arazir aghuim? Bar puvati! Ki kamaghin damighan kogham!

¹⁶ Gumazim arazir kurabagh amir amizim ko porogha, a ko aning nivafizir vamiram oto. Ia ti kamaghin fozir puvati? Godin Akinafarim kamaghin mikeme, "Aning, nivafizir vamiram otogham."

¹⁷ Eghti gumazitam Ekiam ko porogh, egh a ko Duar vamiram otogham.

¹⁸ Ia zurara arazir gumazamizir uari bakiava akuimin ari mangi, an saghon iki. Arazir kurar igharaziba, gumaziba dagh amima, da nivafizimin azenan otifi. Ezi gumazitam, gumazamiziba tintinibar uari ko akuir arazim gamigha, a uabi uan nivafizim gasighasisi.

¹⁹ Ia ti kamaghin fozir puvati? Ian nivafiziba, da Godin Duamin Dipenimin min iti. God uan Duam isa ia ganingizima, a ian aven iti. Ia uarira uari bagha itir puvati, ia God bagha iti.

²⁰ God ivezir bar ekiamin ia givese. Kamaghin amizima, ia uan nivafiziba isi, God daning an ziam fi.

Pol poroghamir arazimin akam migei

7

(Sapta 7)

6:16: Stt 2:24, Mt 19:5, Ef 5:31   **6:17:** Jo 17:21-23, Ro 8:9-11, Ef 4:4   **6:18:** Ro 1:24, 6:12-13, 1 Te 4:3, Hi 13:4   **6:19:** Ro 14:7-8, 1 Ko 3:16, 2 Ko 6:16   **6:20:** 1 Ko 7:23, Ga 3:13, Fl 1:20, Hi 9:12, 1 Pi 1:18-19

Pol poroghamibar arazimın azangsiziba ikarvasi

¹ Ki datirighın miğirigiar ia akinafarimın osiriziba ikarvaghasa. Gumazim poroghamim gamizir puvati, a dera.

² Gumazamizir uari bakia akuir arazim, bar ekevima, kamaghın gumaziba bar, vaghvagh amuimın iki, eghti amiziba bar, vaghvagh pamın iki.

³ Pamın nivafizim, kar an amuimın bizim, ezi gumazim an anogoroghan kogham. Kamaghıra, amuimın nivafizim, kar an pamın bizim, ezi amuim an anogoroghan kogham.

⁴ Amizim uabi, uan nivafizim gativan kogham. Puvati, an pam a gatifa. Kamaghıra, gumazim uabi, uan nivafizim gativan kogham. Puvati, an amuim a gatifa.

⁵ Gua poroghamning, gua akirim ragh uaning gasi uaningın aghuaghuagh, egh uan nivafizimning uaningın anogoroghan marki. Gua God ko mikımsi, virara ifongegh uaning mikim suam, ga dughiar otevimın uan nivafizimning anogoregham, arazir kam dera. Egh arazir kamın girara, gua ua uaningın porogh. Gua kamaghın damuan koghti, Satan gua gifarsi, gua gakaghonti, gua uan nivafizimın agoroguem dikabinıva avegh, irigham.

⁶ Akar ki ia mikemezir kam, ki pura ian amamangarisi. Ki akar gavgavim ia ganıdir puvati.

⁷ Ki kamagh sua, gumazamiziba bar nan mın pura odiaribar iki. Ezi God vaghvagha gav-

gavim isa, gumazamiziba vaghvagha me ganıngi. Gumazir mam, gavgavir mam iti, ezi gumazir igharazir mam, gavgavir igharazir mam iti.

⁸ Gumaziba ko amizir odیارbar itiba, ko amizir men paba arıghıreziba, ki kamaghın mıgei, me nan mın odیارımın ikiti, a dera.

⁹ Ni uan nivafızımın agorogem dikabınamin gavgavim puvatıghıva, ni amuımın iki, o pamın iki. Ni odیارımın ikıtıma, nivafızir agoroguem bar nın ekeveghti, ni gumazamiziba pura tintinibar uari ko akuir arazim bagh bar ikuvıgham.

¹⁰ Poroghamıba, ki akar gavgavir kam ia ganıdi, kar nan akam puvati, kar Ekiamın akam. A kamakın: Amizim uan pam ataghraghan kogham.

¹¹ Egh amizim uan pam ategh, a pura iki. Puvatıghtıma, a uamategh uan pam bagh mangıva a ko navir vamıra iki. Eghti gumazim uaghan uan amuım a batoghan marki.

¹² Ezi, gumazir igharazir maba, ki kamaghın me mıkımasa, akar kam Ekiamın akam puvati. Ki uabi kamaghın me mıgıa ghaze, Kraisın adarazir tavın amuım, nıghnızir gavgavim Kraisın ikian kogh, egh amizir kam a ko ikisi bar ifongeghti, gumazir kam a batoghan kogham.

¹³ Eghti Kraisın adarazir amizitamın pam, nıghnızir gavgavim Kraisın ikian kogh, egh gumazir kam a ko ikisi bar ifongeghti, amizir kam anetaghraghan marki.

¹⁴ Gumazir nıghnızir gavgavim Kraisın itir puvatızim, amizir nıghnızir gavgavim Kraisın itim ko poroghti, arazir kamın God a damuti,

a God baghavira itir gumazimin otogham. Ezi amizir nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizim, gumazir nighnizir gavgavim Kraisin itim ko poroghti, arazir kamın God a damuti, a God baghavira itir amizimin otogham. Me kamaghın amizir puvatizi, men boriba ti Godın damazimin zuezir puvatighai. Ezi datirighın men boriba God baghavira itir boriba.

¹⁵ Ezi nighnizir gavgavim Kraisin itir puvatizitav, nighnizir gavgavim Kraisin itir tav ataghraghsi, a dera. A mar anetakigh. Arazir kam otoghti, pam o amuir nighnizir gavgavim Kraisin itim, datirighın poroghamir arazir kam aning ikirarighan kogham. Aning firiaghiri. Ia fo, God navir amirizimin ikiasa en dia.

¹⁶ Ni amuim, ni manmaghin fogh, egh uan pamın akuraghtima, a nighnizir gavgavim Kraisin ikiam? Ni kamaghın fozir puvati. Ezi ni pam, ni manmaghin fogh, egh ni uan amuimin akuraghtima, a nighnizir gavgavim Kraisin ikiam, o puvatigham? Ni uaghan fozir puvati.

E ikirimirir God e bagha inabazimin moghin ikiam

¹⁷ God vaghvagha e bagha inabazir ikirimirim isa, e ganingi. Kamaghın, e deravira ikirimirir kamın aven daruam. Eghiva e ikirimirir God faragha en diazim, e an ikiva kamaghira daruam. Ki zurara arazir kam siosba bar men sure gami.

¹⁸ Gumazir mam, me an mikarzir mogomem atughti, eghti gin God an diaghti, a uan duar kurim mongan marki. Eghti gumazitam, me an mikarzir

mogomem atughan koghti, eghti gın God an di-aghti, a uan mikarzir mogomem aghoran marki.

¹⁹ Mikarzir mogomem atuz, o anetuzir puvati, aning pura bizim. Godın arazibar gın zuir arazim, a bizir ekiam.

²⁰ E bar moghıra, dughiar God en diazimın, manmaghın itir ikirimirim e faragha an iti, e ikirimirir kamra ikiam.

²¹ Ni ti fomıra ingangarir gumazir kınim o ingangarir amizir kınimın itima, God nın dia? Ni bizir kamın osıman marki. Eghti tuavir ni firighrighamin tam ikıtıma, ni tuavir kamın gın mangı.

²² Gumazim ingangarir gumazir kınimın itima, God an dia, ezi a datırighın Ekiamın gumazimra. An Ekiamın damazimın firiaghrigha, ua ingangarir gumazir kınimın mın itir puvati. Kamaghıra, gumazim firiaghrigha itima, God an diazi, a datırighın Kraisın ingangarir gumazir kınimın mın iti.

²³ God bar ivezir ekiamın ia givese, kamaghın amizi ia gumazibar ingangarir gumazir kınibar mın ikian marki.

²⁴ Nan adarasi, manmaghın itir ikirimirim e an itima, God en dia, eghti ikirimirir kamra e an aven daru God ko porogham.

Pol akam isa odiarir gumazamizibagh anidi

²⁵ Ekiam gumazamizir odiaribar mikımamin akatam na ganıgizir puvati. Ezi ki uan nıghnızimın gın mangı mikımasa. Ia fo, Godın

---

7:19: Jo 15:14, Ro 2:25, Ga 5:6, 6:15   **7:22:** Jo 8:36, Ga 5:13, Ef 6:6, Fm 16, 1 Pi 2:16   **7:23:** 1 Ko 6:20, 1 Pi 1:18-19   **7:25:** 1 Ko 7:6, 7:10, 7:40, 2 Ko 8:8-10, 1 Ti 1:12-13, 1:16

apangkuvimra na gamizi, ki guizin akam akurir gumazimin oto.

²⁶ Ki dughiar kamın osımtızir ekiabar gara ghaze, ia kamaghıra iti moghıra iki, kamaghın dera.

²⁷ Ni amuimin iti, ni anetaghraghsi tuaviba burian marki. Ni odiarimin iti, ni poroghamim damusi nighnighan marki.

²⁸ Ni amimin iki, kar arazir kuram puvati. Ezi amizir igiam pamin iki, kar arazir kuram puvati. Guizbangıra gumazamizir poroghamibagh amiziba, nguazimin itir osımtıziba me bativam. Ki osımtızir kaba, ia bativan ki aghua.

²⁹ Nan adarasi, ki kamaghın ia mıgei, dughiam bar otefe. Ezi dughiar kamın tugh mangıva, poroghamibagh amizir gumaziba, me gumazir amibar itir puvatızı moghın iki.

³⁰ Ezi gumazir aziba, me azi puvatızı moghın iki. Eghti gumazir bar akongeziba, me akongan marki. Eghti gumazir bizibagh iveziba, me biziba puvatızı moghın iki.

³¹ Ezi nguazimin biziba bagha ingarir gumaziba, me bizir kaba bagh pamtem nighnighan marki. E fo, dughiar ruarim puvati, eghti nguazir kam ko an itir biziba bar gıvaghıam.

³² Ki kamaghın ifonge, nguazir kamın navir osımtıziba tintinibar ian nighnızibagh ekuan marki. Odıarim gumazim, a mıghıgha Ekiamın bizibagh nighnsi. An Ekiam ifongezir arazibar amuasa.

³³ Ezi poroghamim gamizir gumazim, a mighigha nguazir kamın bizibagh nighnisi. A uan amuim ifongezir arazibar amuasa.

³⁴ Ezi a kamaghın nighnizir pumuning a getui. Amizir igiaba ko odiarir amiziba, me mighigha Ekiamın bizibagh nighnisi. Me uan duaba ko nivafiziba bar da isi God daning, egh God baghivira ikiasa. Ezi poroghamim gamizir amizim, a mighigha nguazir kamın bizibagh nighnisi. A uan pam ifongezir arazibar amuasa.

³⁵ Ki ian akuraghti ia deragh ikiasa akar kam gami. Ki ian anogoroghasa nighnizir puvati. Ki kamagh sua, ia zurara arazir aghuibar gın mangi, Ekiamın ingangarim damu. Bizitizim pura tintinimın ian nighnizibagh ekuan ki aghua.

³⁶ Gumazitam kamaghın nighnigh suam, ki amizir igiar me na bagha inabazim, arazir aghuiba a gamir puvati. Egha a bagha nighnigha, uan nivafizimın agoroguem dikabinamin gavgavim puvati. Ezi a gari, tuaviba ua puvati. Eghti kamaghın a uan ifongiamın gın mangi, aning uaning iki. An arazir kuram gamir puvati.

³⁷ Eghti gumazitam uabın gavgavigh, egh avighan kogh, egh uan nivafizimın agoroguem dikabinıva, egh uan nighnizimın suam, ki amizir igiar me na bagha inabazimın ikian kogham, egh ga pura odiarimningın ikiam, arazir kam dera.

³⁸ Kamaghın, gumazir poroghamim gamizim, an arazir aghuim gami. Ezi gumazir odiarimın itim, bar arazir aghuim gami.*

7:34: Lu 10:40 * **7:38:** (7:38) Grighın akam ves 36ın ghua 38ın tuzim, deragha bigha migeir puvati.

³⁹ Amizitamın pam ikivira ikiti, amizir kam a ko porogh mamaghira iki. Eghti an pam aremeghti, datirighin a firiaghiri. A ua gumazitamın ikisi, tavin iki. Eghti a ikiamin gumazim, nighnizir gavgavim Ekiamın iki.

⁴⁰ Ki uabi kamaghın nighnisi, an odiarimın ikiva, kamaghın a bar akuegham. Ki nighnisi, Godın Duam nan iti, ezi ki akar kabav gei.

Me marvir guabar ofa gamir asiziba, Kraisın adarazi dar amam, o puvati?

8

(Sapta 8-10)

Pol asizir me isa marvir guabar ofa gamibav gei

¹ Ki datirighın asizir me marvir guabar ofa gamua apir arazimın mikımasa. Gumazir maba ghaze, “E bar, fofozim iti.” Akar kam guizbangıra, fofozir kınim, gumazamizibagh amima, me uarira uan ziaba fe. Ezi gumazir igharazibagh ifongezir arazim, a gumazamizibagh amima, men nighnizir gavgavir Kraisın itim bar gavgafi.*

² Gumazitam suam, a biziba bar dagh fo. Ti puvati, an fofozim apengara iti.

7:39: Ro 7:2-3, 2 Ko 6:14   **7:40:** 1 Ko 7:25, 1 Te 4:8   **8:1:**
 Ap 15:20, 15:29, Ro 14:3, 14:10, 14:14, 1 Ko 10:19   * **8:1:**
 (8:1) Polın Dughiamın, nighnizir gavgavim Kraisın itir puvatizir gumaziba asiziba isa, marvir guabar dipenibar ghua dav sogha, marvir guabar ofa gami. Egha me gın asizir kaba isa maketin ghua da amadi. Ezi nighnizir gavgavim Kraisın itir darazi, bizir kam bagha Polın azangsisı, me asizir kamaghın amizibar amam, o puvatigham?   **8:2:** 1 Ko 13:8-9, 13:12, Ga 6:3, 1 Ti 6:4

³ Ezi gumazir God gifongezim, God bar a gifo.

⁴ Ezi, asizir me marvir guabar ofa gamua apir arazimın, ki a mikimasa. E fo, marvir guam, a guizin bizim puvati, a nedazir kinim. Godın aviriba puvati. Godın bar vamıra iti.

⁵ Guizbangıra, bizir aviriba me “god” dagh arisi, egha bizir aviriba me “ekiam” dagh arisi. Da guizin overiam o nguazimın iti, da pura biziba.

⁶ E Godın vamıra iti, a God Afeziam. A biziba bar dar mingarim, ezi e an gumazamizibar mın iti. Ezi Ekiar vamıra iti, a Kraisi Iesus. A biziba bar dar ingarigha, egha e gamima, e angamra iti.

⁷ Ezi gumazir maba bizir kabagh fozir puvati. Marazi fomıra marvir guabar arazibar gın ghue, kamaghın amigha, datirighın asizir me apir kaba, me ghaze, kar marvir guabar guizin ofa. Men nighniziba kuiaghrezir puvatigha egha gavgavizir puvati, ezi me asizir kaba apava ghaze, me derazir puvatizir arazim gami.

⁸ Guizbangıra, daghem e damighti, e bar Godın boroghıra mangan kogham. E daman koghti, bizir kam e damighti, e Godın damazimın ikuvighan kogham. Egh e damiti, bizir kam uaghan e damighti, e Godın damazimın deravıra ikian kogham.

⁹ Ia deravıra ganigh. Ia kamaghın fo, dagher tizir ia ifongezim, ia pura aneremam. Ezi gumazamizir nighnizir gavgavir muziariba itiba,

---

8:3: Nah 1:7, Mt 7:23, Ga 4:9   **8:4:** Lo 4:35, 4:39, 6:4, Ais 41:24, 1 Ko 10:19, Ga 4:8, Ef 4:6, 1 Ti 2:5   **8:6:** Mal 2:10, Jo 1:3, Ap 17:28, Ro 11:36, 1 Ko 12:6, Ef 4:5-6, Fl 2:11   **8:7:** Ro 14:14, 14:23, 1 Ko 10:28-29   **8:8:** Ro 14:17   **8:9:** Ro 14:13-15, 14:20, Ga 5:13

ian arazir ia amir kamın ganıva, arazir kuramın aven mangam.

¹⁰ Ni gumazir fofozim itim, ni marvir guabar dipenimın mangi asizibar amiti, eghti gumazir nighniziba kuiaghrezir puvatigha gavgavizir puvatiziba, izi nin ganti, eghti nin arazir kam gavgavim an navim a danighti, me uaghan asizir me marvir guabar ofa gamibar amam.

¹¹ Ezi nin arazir kamın, nin fofozim gumazir nighnizir gavgavir muziarim itim gasighasigham. Kar, nin anav, Krais uaghan a bagha areme.

¹² Ia oragh. Kraisın adarazi, men marazi, men nighniziba kuiaghrezir puvatigha gavgavizir puvati. Ezi ia arazir kurar kam me gamua egha men nighnizir gavgavibagh asighasisi, egha arazir kamın ia mati arazir kuram Krais gami.

¹³ Kamaghın, dagher manam nan aveghbuam damuti, eghti an arazir kuramın aven mangiti, kamaghın ki tong uam asizitam rameghan kogham. Ki uan aveghbuam damuti, an arazir kuramın aven mangan, ki aghua.

9

Pol aposelin ingangarimın ivezim isir puvati, egha bar akonge

¹ Ia nan gan fogh, ki gumazir firighirizim! Ki guizbangira aposelin mam! Egha ki uabi Iesus en Ekiam, ki an ganigha gifa. Egha ki Ekiamın ingangarim gamima, ezi nan ingangarimın a ia gamizima, ia Kraisın adarazir otifi!

² Marazi ghaze, ki aposel puvati. Ezi ia fo, ki aposel. Ia Kraisin adarazir otivigha, egha a ko poroghav iti, ezi bizir kam kamaghin ian aka, ki guizin Ekiamin aposel.

³ Gumazir maba nan araziba tuisigha, akam na gasi. Ezi ki kamaghin ua bagha me ikarvasi.

⁴ A ti kamaghin derazir puvati, e aposelba uan ingangarim bagh, ivezim m m m dagheba ko dipaba iniam? Guizbangira, e da iniam.

⁵ A ti kamaghin derazir puvati, e amuibar ikiva, me ko tuavir saghuiabar mangam, mati aposelin igharaziba, ko Ekiamin aveghbuar doziba, ko Pita amizi moghin? Are, arazir kam uaghan dera.

⁶ Ga ti Barnabasra, uan ingangarim izezim isir puvatigha, egh uan ikirimirim bagh dagiar ingangarim damuam, eghti aposelin igharaziba ti puvatigham? Puvati, e bar moghira ingangarim izezim iniam.

⁷ Gumazir manam midorozir gumazim ingangarim gamua, uabi ua bagha dagheba buri? A guizbangira, da burir puvati. Gumazir manam ua bagha azenim oparigha, egha an dagheba isir pu? Puvati, an ada iniam. Gumazir manam sipsipbar gara, egha a uabi dar oteba apir pu? Puvati, an ada api.

⁸ Ia suam, ki ti nguazir kam gumazibar nighnizibar gin ghua migirigiar kam gami. Puvati. Moses Osirizir Araziba uaghan kamaghin mikeme.

⁹ Moses Osirizir Arazibar aven a kamaghin mikeme, "Bulmakau raizin iniba tuir dughiamin,

ia an akam ikeghiva, a damisi an anogoroghan marki.” God ti bulmakaubagh nighnigha migirigiar kam gami, o? Puvati.

¹⁰ An e ginighnigha migirigiar kam gami. Guizbangira, gumazir azenim bagha nguazim abizim, ko gumazir raizin inim amisevim, aning fo, aning uan ingangarimin daghetam iniam. Kamaghin e fo, migirigiar kam, en migirigiam.

¹¹ E Godin Duamin bizir aghuariba ian tongin da opari. Eghti ia nivafizimin akurvazir bizibar en akurvaghti, kamaghin ti deragham? Are, arazir kam dera, e oparizir bizibar dagheba iniam.

¹² Ia igharaz darazi amamangarighti, me ia da biziba iniam, egh ia zurara en amamangarightima, e biziba iniam. Eghti bizir ia e ganidiba, me ganidir biziba, dagh afiragham.

Ezi bizir e ia da iniamiba bar, e da isir puvati. Kamaghin e osimtazir aviriba ateri. E Kraisin akar aghuimin tuavim apiran aghua, kamaghin e da isir puvati.

¹³ Ia fo, gumazir Godin Dipenimin ingangarim gamiba, me Godin Dipenimin dagheba isi. Ezi gumazir ofa gamir danganimin ingangariba, me gumazamiziba ofa gamir asizir naba isa da api. Ia ti kamaghin fozir puvati?

¹⁴ Kamaghira, Ekiam migirigiar kam e ganingi, gumazir akar aghuim akuriba, me gumazamizir akar aghuim barazibar dafarimin, men nivafizimin akurvazir biziba iniam.

9:10: 2 Ti 2:6   **9:11:** Ro 15:27, Ga 6:6   **9:12:** Ap 20:33-35, 1 Ko 9:15, 9:18, 13:7, 2 Ko 11:7-9, 11:12   **9:13:** Wkp 6:16, 6:26, Nam 18:8, 18:31, Lo 10:9, 18:1   **9:14:** Mt 10:10, Lu 10:7, Ga 6:6, 1 Ti 5:17

15 Ezi arazir Ekiam damuasa mikemezim, ki uabi a gamir puvati. Egha datirighin uaghan, ki ian bizitam iniasava akar kam osirir puvati. Bar puvati. Ki ti aremeghti, ia bizitam na daningam. Arazir ki amim, ki a bagha bar akonge, egha gumazitam anegivan ki bar aghua.

16 Ki akar aghuim akuniva, egh ki uabi uan ziam fi bar akongeghan kogham. Puvati. Akar aghuim akurir ingangarim, kar Ekiam na ganingizir ingangarim. Ki akar aghuim akunan kogh, egh ki bar ikuvigham.

17 Ki uabi uan ifongiamin gin mangi ingangarir kam damuva, egh ki an ivezim iniam. Puvati. Ekiam ingangarir kam na ganingizi, ki a gami.

18 Kamaghin, ki ivezir manam iniam? Ki akar aghuim akura iniasava amir biziba, ki da isir puvati. Ki pura akar aghuim gumazamizibav kinasas, bar akonge. Ezi bar akongezir arazir ki isir kam, a mati nan ivezimra.

Pol gumazamiziba bar men ingangarir gumazimin min iti

19 Ki firiaghrigha iti, egha gumazitamın ingangarir gumazimin itir puvati. Egha ki uan ifongiamın gumaziba bar men ingangarir gumazimin min oto. Ki gumazir avirim uam me inigh, Kraisin adarazir aven izasa. Kamaghin, ki men ingangarir gumazim min iti.

20 Ezi dughiar ki Judaba ko itim, ki me iniasa, kamaghin ki Judabar arazibar gin zui. Ki uabi

---

9:15: Ap 18:3, 20:34, 2 Ko 11:10, 1 Te 2:9   **9:16:** Jer 20:9   **9:17:** 1 Ko 3:8, 3:14, 4:1, Ga 2:7, Kl 1:25   **9:18:** 1 Ko 7:31, 10:33, 2 Ko 4:5
9:19: Mt 18:15, 20:26-27, Ga 5:13, 1 Pi 3:1   **9:20:** Ap 16:3, 18:18, 21:20-26

Moses Osirizir Arazibar apengan itir puvati. Egha ki Moses Osirizir Arazibar apengan itiba iniasa, kamaghin ki men damazimin, ki Moses Osirizir Arazibar apengan itir gumazimin min iti.

²¹ Kamaghira, ki Kantrin Igharazibar Gumaziba, me iniasa. Kamaghin, ki me ko ikia, mati Kantrin Igharazibar Gumazimin min iti. Egha ki kamaghin amua, Godin arazim ataghizir puvati. Guizbangira, ki Kraisin arazimin apengan ikiavira iti.

²² Ki gumazir nighnizir gavgavir muziariba itiba, me iniasa. Kamaghin, ki men damazibar, ki gavgaviba puvatizir gumazimin min iti. Ki gumazir guar aviriba, men marazi iniasa, egha tuavir aviriba buri. Kamaghin ki pura tintinimin gumaziba bar men arazibar min zui.

²³ Ki fo, Ekiam gin bizir aghuiba isi, gumazimizir nighnizir gavgavim akar aghuimin itiba, me daningam. Ki kamagh sua, ki uaghan bizir aghuir kataba me ko da iniam. Bizir kam bagha, ki Iesusin akar aghuim damuti a gavgavasa, kamaghin ki ingangarir kabagh ami.

E pamtem ivemari izezim iniam

²⁴ Gumazir ivemariba, me bar ivemari, egha vamira izezim isi. Ia ti kamaghin fozir puvati? Ia uaghan pamtem ivemari egh izezim iniam.

²⁵ Eghti gumazitam ivemarimin faragh otoghsi, nivafizimin ifongiam dikabin, egh izezim inisi

---

9:21: Ro 2:12-14, 1 Ko 7:22, Ga 2:3, 3:2, 5:13   **9:22:** Ro 11:14, 15:1,
1 Ko 10:33, 2 Ko 11:29   **9:24:** Ga 5:7, Fl 2:16, 3:14, 2 Ti 4:7, Hi 12:1
9:25: Ef 6:12, Fl 3:14, 2 Ti 2:4-5, 4:8, Je 1:12, 1 Pi 1:4, 5:4, MAA 2:10

pamten ingar. Ivezir a isir kam, a zurara ikian kogham. Ezi ivezir e iniasa amim, a zurara ikiam.

²⁶ Kamaghın amizi, ki mati gumazim pamtem ivemara tintinimın garir puvatızim. Egha mati misozir gumazim deragha misogha, egha pura agharim makurir puvatızim.

²⁷ Puvati. Ki uan nivafızim misogha a dikabırıma, a nan apengan iti. Ki kamaghın aghua, ki akar aghuim gumazamizir igharazıbav kimıva, egh ki gın ivezim inighan kogham.

10

Ia ifavarıba ko akaghorıba bagh gan ia ua iregham

¹ Nan adarasi, ia kamaghın foghasa ki ifonge. Mosesin dughiamın, en ovavıba bar ghuariar God tuavimın men akakazimın apengan iti. Ezi me bar deravıra Retsin Dıpam abıgha ghue.

² Egha me bar ghuariam ko ongarımın rurim ini, ezi rurir kam me gamizıma, me Mosesin gın aruir gumazamizıbar otifi.

³ Egha me bar moghıra dagher God me ganıngızıba ame.

⁴ Egha me bar moghıra dipar God me ganıngızıba ame. God dagıar me ko aruim

---

9:27: Ro 6:18-19, 8:13, 13:14, 2 Ko 13:5-6, Kl 3:5   **10:1:** Kis 13:21-22, 14:22-29, Nam 9:18, Neh 9:12, Sng 78:13   **10:3:** Kis 16:35, Neh 9:15, 9:20, Sng 78:24   **10:4:** Sng 78:15

gamizima, ezi dipam an ikegha otivaghirima, me aneme. Ezi dagiar kam, a Kraisi uabi.*

⁵ Ezi God gumazamizir kabar aviriba, men arazibagh ifongezir puvati. Kamaghin, God me misuagharigha, men kuaba pura tintinimin danganir dipaba puvatizimin pura da kavamangi.

⁶ Ezi arazir me amizir kaba, da mati nedaziba, e dar ganigh ua men min bizir kuraba bagh naviba dikavan kogham.

⁷ Ia marvir guabar ziaba fan marki, mati men marazi amizi moghin. Godin Akinafarim kamaghin migei, "Me apiagha dagheba ko dipaba amegha, gin dikavigha ghua ighiar kurabagh ami."

⁸ E gumazamiziba uari bakiava akuir arazim damuan kogham, mati men marazi amizi moghin. Ia fo, dughiar vamiran, men 23,000in gumazamiziba ariaghire.

⁹ E Kraisi bizitam damusi a gakahonon kogham, mati men marazi amizi, kuruzir kuraba me givima me ariaghire.

¹⁰ Egh ia God gimoman marki, mati men marazi amizi, Ovevem in Ensel iza me misoghezi me

---

* **10:4:** (10:4) Akinafarir Mosesin ingangarimin gun migeiba, da migirigiar otevir pumuning iti, aning Israelba dipam dagiamin a inizir arazim geghari. Mam, Kisim Bek 17:1-7in iti, ezi mam Namba 21:1-13in iti. Judabar marazi ghaze, migirigiar otevir kamning dagiar vamiran eghari. Dagiar kam Israelbar gin danganir me aruiba bar dagh arui. **10:5:** Nam 14:16, 14:29-30, Sng 106:26, Hi 3:17, Ju 5 **10:6:** Nam 11:4, 11:34, Sng 106:14, 1 Ko 10:11 **10:7:** Kis 32:6, 1 Ko 10:14 **10:8:** Nam 25:1-18, Sng 106:29, MAA 2:14 **10:9:** Kis 17:2, 17:7, Nam 21:5-6, Lo 6:16 **10:10:** Kis 16:2, Nam 14:2, 14:29, 14:37, 16:41-49, 1 Sto 21:15, Hi 3:11, 3:17

ariaghire.

¹¹ Bizir me batozir kabanagh, da mati nedaziba, eghti gumazir igharaziba dar ganam. God kamaghin ifonge, a nighnizim e datirighin itir gumaziba danighti, e deraghvira uari bagh ganam. Kamaghin amizi, gumaziba fomira eghaghanir kaba Godin Akinafarimin e bagha da osiri. Dughiar e itir kam, kar nguazim givamim dughiar abuananam.

¹² Kamaghin, gumazitam suam, ki tugha gavgafi, a deragh gan, egh iran marki.

¹³ Osimtizer ia bativiba, da osimtizer kabanagh da gumaziba bar me batifi. Ezi God uan akar dikirizimin gin ghua, egh osimtizer ian gavgavibagh afirazi tam ateghti, a ia batoghan kogham. Osimtiziba ia batoghti, God ian akuraghsi tuavim damigham. Tuavir kam kamakin: a ia damighti, ia tuivigh gavgavigham, eghti osimtizer kam ia abiraghan kogham.

E God ko marvir guam virara aningın ziaba fan kogham

¹⁴ Kamaghin, nan namakaba, ia marvir guabar ziaba fer arazimin saghon iki.

¹⁵ Ia fofoziba iti, kamaghin ki ia migei. Ia uari nan akaba tuisigh.

¹⁶ Itarir kam Godin bizir aghuiba an iti, ezi e a bagha God minabi, egha e an wainin dipam apir dughiamin an e gamima, e bar moghira uari inigha Kraisin ghuzimin posi. Ezi bretin e bizir

---

10:11: Ro 15:4, 1 Ko 10:6, Fl 4:5, Hi 10:25, 10:37, 1 Pi 4:7, 1 Jo 2:18

10:13: Jer 29:11, 1 Ko 1:9, 2 Pi 2:9   **10:14:** 2 Ko 6:17, 1 Jo 5:21

10:16: Mt 26:26-28, Mk 14:22-24, Lu 22:19-20, Ap 2:42, 2:46

kam, e anepir dughiamın, an e gamima, e bar moghıra uari inigha Kraisin nivafızimın posi.

¹⁷ Bretın rubuzir vamıra iti, ezi e bar moghıra uari inigha bretın rubuzir kamnaghram api, kamaghın e gumazamizir avırıba, e nivafızir vamıra iti.

¹⁸ Ia Israelbar arazim ginighnigh. Me alta gisin tuezir asızıba apir dughiamın, me uari inigha ofa God ganıdı.†

¹⁹⁻²⁰ Ki kamaghın mıgeir puvati, asızir me isa ofan mın marvir guaba ganıdıba, da bizir ekiam, o marvir guaba da bizir ekiaba. Puvati, da pura bizıba. Guızbangıra, ki kamaghın mıgei, bizir Godın ziam fer puvatızir darazi ofa gamıba, me da isa duar kuraba ganıdı. Me God bagha ofa gamir puvati. Egh ia uari inigh duar kuraba ko poghan, ki aghua.

²¹ Ia Ekiamın itarım ko duar kurabar itarımning vıraram aningın daman marki. Egh ia Ekiamın dagher dakozım ko duar kurabar dagher dakozımning vıraram aningın daman marki.

²² E ti Ekiam damıghtı, an navım ikuvıgham? O, e ti ghaze, en gavgavım ekevegha, Ekiamın gavgavım gafıras? Bar puvati!

E zurara Godın ziam fam

²³ Marazi ghaze, “God en amamangarıgha ghaze, e bizıba bar dar amuam.” Ezi e amir bizir maba deravıra en akurvazir puvati. Marazi

---

10:17: Ro 12:5, 1 Ko 12:27, Ef 4:16   **10:18:** Wkp 7:6, 7:15

† **10:18:** (10:18) Grıghın akamın, vezın kam deragha mıgırıgıam a bıghızir puvati.   **10:21:** Lo 32:38, 2 Ko 6:15-16   **10:22:** Lo 32:21, Ese 22:14   **10:23:** 1 Ko 6:12

ghaze, “God en amamangariĝha ghaze, e biziba bar dar amuam.” Ezi e amir bizir maba, e Kraisin adarazi, gavgavim e ganidir puvati.

²⁴ E uarira uarir akurvaghsi, nighnighan kogham. Puvati, e igharaz darazir akurvaghsi nighnigham.

²⁵ Asizir me maketin amadir manaba, ia dar ami. Ia navir averiamin nighnizir aviribar amu, tintinimin azangsiĝhan marki, a deragh o a ikufi. Puvati.‡

²⁶ E fo, Godin Akinafarim ghaze, “Nguazir kam ko an itir biziba bar, da bar moghira Ekiamin biziba.”

²⁷ Eghti gumazir nighnizir gavgavim Iesusin itir puvatizitam, ia ko damisi ia mikimti, eghti ia ifongegh, a ko mangi. Dagher manam a ia danighti, ia pura aneremam. Ni navir averiamin nighnizir aviribar amu, pura tintinimin azangsiĝhan marki egh suam, dagher kam deras, o a ikufi.

²⁸ Eghti gumazitam ia mikim suam, “Dagher kaba, me da isa, marvir guabar ofa gami.” Eghti ia gumazir ia mikemezim bagh nighnigh, egh daman marki. Ia ua paza damuan marki.

²⁹ Ia paza uarir amuasa, ki ia migeir puvati. Ki gumazir igharazir kamnagh migei, A ua suam, ia pazav ami.

10:24: Ro 15:1-2, 1 Ko 13:5, Fl 2:4, 2:21 ‡ **10:25:** (10:25) Dughiar mabar me asiziba marvir guabar ofa gamua, egha gin da isa ghua maketin da amadi. Ezi Pol kamagh migei, Kraisin adarazi maketin ivezir asizibagh nighnigh osiman marki, egh suam, me dar amegh, egh me paza damigham. Puvati. Me dar amam. **10:26:** Kis 19:5, Lo 10:14, Sng 24:1 **10:27:** Lu 10:8 **10:28:** 1 Ko 8:7 **10:29:** Ro 14:16

Egħti gumazitam kamaghin azangsigham, tizim bagħ ki gumazir igharazim in niġhnizim in ġin mangiva, bizir ki damuamim, ki a damuan kogham?§

³⁰ Ki God minabagh damiti, gumazir igharazitam tizim bagħ miġirigiar kurabar nan dagħer ki God minabazir kabav kimam?

³¹ Kamaghin amizi, ia dagħeba api, o ia dipaba api, o ia bizir igharazibagh ami, ia ziar ekiam God daningsi, bizir kaba bar dar amu.

³² Ia Judaba ko Kantrin Igharazibar Gumaziba ko Kraisin adarazigh niġhnighiva, egh me damuti, me arazir kuramin iran marki.

³³ Ki amir arazibara, ia dar ġin mangi. Ki kamagh sua, God gumazamiziba bar men akurvagħasa. Kamaghin, ki ifonge, ki amir araziba bar, da me damighti, me dagħ ifuegham. Ki uabi uabin akurvagħasa amir puvati, ki gumazir igharazibar akurvagħasa

11

ami. ¹ Ia nan arazibar ġin mangiva, mati ki Kraisin arazibar ġin zui mogħin.

Pol Godin Duam anidir bizir agħuiba ko Godin ziam fer arazir agħuibav gei.

(Sapta 11-14)

Pol dapaniba aver arazimin miġei

---

§ **10:29:** (10:29) Grighin akam vezin kamin miġirigiam deravira anebighazir puvati. **10:30:** Ro 14:6, 1 Ti 4:3-4 **10:31:** Kl 3:17, 1 Pi 4:11 **10:32:** Ro 14:13, 1 Ko 8:13, 2 Ko 6:3, 1 Ti 3:5 **10:33:** Ro 15:2, 1 Ko 9:20-22, 10:24 **11:1:** 1 Ko 4:16, Ef 5:1, Fl 3:17, 2 Te 3:9

² Ia zurara na ginighnigha, egha migirigiar ki isa ia ganidiba, pamtem dar suisi. Kamaghin amizi, ki ghaze, ia arazir bar aghuim gami.

³ Egha ki kamagh sua, ia uaghan migirigiar igharazir mam gifogh, a kamakin: Kraiss, a gumaziba bar men dapanim, ezi gumazim uan amuimin dapanim, ezi God Kraissin dapanim.

⁴ Ezi gumazim uan dapanim avaragha God ko migei, o Godin akam azenim garigha, gumazir kam a uan dapanim Kraiss, aghumsizim a ganidi.

⁵ Ezi amizitam uan dapanim avaraghan koghiva, God ko mikimam, o Godin akam azenim darighiva, a uaghan uan pam, aghumsizim a daningam. Amizir kamaghin amim, amizir bar uan dapanim gisezim, aning uaghara aghumsizim anidi.

⁶ Eghti amizim uan dapanim avaraghan koghiva, a uan dapanarizim apirighti an otefegh. A uan dapanarizim otiv, o bar a gisan aghumsigh, egh a uan dapanim avaragh.

⁷ Gumazim Godin nedazimin min ikia, Godin ziar ekiam ko gavgavim akakasi, kamaghin a uan dapanim avan marki. Ezi amizim, gumazimin ziar ekiam ko gavgavim akakasi.

⁸ God amizimin nivafizimin gumazimin ingarizir puvati. A gumazimin nivafizimin amizimin ingari.

⁹ Egha God amizimin akurvaghasa nighnigha, gumazimin ingarizir puvati. A gumazimin akurvaghasa nighnigha, amizimin ingari.

¹⁰ Egh enselba amizir kam gansi, kamaghin amizir kam uan dapanim avaraghti, e bar fogh suam, a Godin ingangarim gami.*

¹¹ E datirighin Ekiam ko porogha fo, amiziba uari baghavira itir puvati, ezi gumaziba uari baghavira itir pu. Puvati. Amizim gumazimin akurvazim, ezi gumazim amizimin akurvazim.

¹² Faraghavira God gumazimin nivafizimin amizimin ingari. Kamaghira, datirighin gumazim amizimin nivafizimin otifi. Ezi God uabi, biziba bar dar mingarim.

¹³ Ia uari akar kam tuisigh, amizim uan dapanim avaraghan kogh, God ko mikimti, arazir kam dera?

¹⁴ Nguazir kamın gumamazibar arazim, kamaghin en aka, gumazimin dapanarizim ruaraghti, a kamaghin derazir puvati.

¹⁵ Eghti amizimin dapanarizim ruaraghti, kar an adiarir aghuarim. Guizbangira, God dapanarizir ruarim an dapanim avasa a ganingi.

¹⁶ Eghti gumazitam nan migirigiar kaba adoghsi, a deravira kamaghin fogh, e arazir igharazitabar gin zuir puvati, ezi Godin siosba uaghan arazir igharaziba itir puvati.

Korinba Ekiam Ginighnizir Isamin Dughiam, arazir aghuim gamir puvati

---

* **11:10:** (11:10) Grighin akam vezin kamın deravira bigha migeir puvati. Gumazir maba kamaghin nighnisi, Pol ghaze, amiziba uan dapaniba aver puvatigha, egha Godin akam azenim garisi, ezi arazir kam mati me gumaziba ziar ekiam me ganidi. Kamaghin me uan dapaniba aviti, me bar fogh suam, amiziba Godin ingangarim gami.

¹⁷ Kî datirighin arazitabar ia mikemeghtima, ia dar gin mangam. Kî gari, dughiar ia uari akuva Godin ziam fem, arazir aghuim otivir pu. Puvati, arazir ia amim, mong derazir puvati. Kamaghin, bizir kî ia mikimamim, kî ia fe moghin migirigiatam damuan kogham.

¹⁸ Kî faraghavira kamaghin ia mikimasa, kî kamaghin oraki, dughiar ia Godin ziam fasa uari akuviba, ia uari abigha uari adosi. Ezi kî mong nighnizir gavgavim migirigiar kamîn iti.

¹⁹ (Kî kamaghin fo, ia uari abigh, egh deravira foghasa, ian gumazamizir manaba guizin God ifongezir arazibar gin zui.)

²⁰ Egha ia Godin ziam fasa uari akuvir dughiam, ia ghaze, ia Ekiam Ginighnizir Isam api. Egha ia guizbangira anepir puvati.

²¹ Ia damasava amigha, ian marazi vaghvagha faraghavira uari bagha dagheba isa da api. Ezi kamaghin marazi mitiriaba sara itima, marazi pamtemin dipar onganiba apava ongani.

²² Manmaghin ami? Ia ti dagheba ko dipaba apir dipeniba puvati? Ia ti ghaze, Godin sios, a pura bizim? Egha ia izava dagheba puvatizir aveghbuabagh amima, me aghumsisi. Kî manmaghin ia mikimam? Kî ti ia amir arazim bagh ian iziam fiti, ia bar akongegham? Puvati. Bizir kam bagha, kî ian ziam famin akar aghuitamin ia mikiman kogham. Bar puvati.

Ekiam Iesus bret ko wainin dipam aposelbagh

aningi

(Matyu 26:26-29 ko Mak 14:22-25 ko Luk 22:14-20)

²³ Akar ki ia mikemezim, kar Ekiamra na ganingi. Akar kam kamakin: Dimagarir Judas Iesus isava apanibar agharim gatizimin, Iesus bret inigha,

²⁴ egha God minabagha anebigha ghaze, “Kar nan nivafizim, ki ian akurvaghasa anenidi. Ia kamaghin damuva, na ginighnigh.”

²⁵ Me amegha givazi, a wainin itarim inigha, kamaghiram ami. A kamaghin migei, “Wainin itarir kam, an Akar Dikirizir Gavgavir Igiam, ki uan ghuzimin a gamua gavgavim a ganidi. Ia anemamin dughiamin, ia anemiva na ginighnigh.”

²⁶ Iesusin akar kam kamaghira en aka, zurara dughiaaba ia bretin kam, ko wainin itarir kam ramiva, ia Ekiamin ovevem in gun mikim, mangi dughiar a uamategh izamimin tugham.

*E deravira uan naviba tuisighiva Ekiam
Ginighnizir Isam ramam*

²⁷ Eghti gumazitam Ekiamin bret o an wainin itarimin apir dughiamin, an arazir aghuitam damuan koghti, kamaghin an arazir kurabar Ekiamin ghuzim ko nivafizim gami.

²⁸ Gumazim faragh deraghvira uan navim tuisighiva, egh bretin kam ko wainin itarimin dami.

11:23: Mt 26:26, Mk 14:22, Lu 22:19   **11:25:** Kis 24:6-8, Jer 31:31-34, Sek 9:11, Hi 8:8-13   **11:26:** Jo 14:3, Ap 1:11, 1 Te 4:16, MAA 1:7   **11:27:** Nam 9:10, 9:13, Jo 6:51, 6:63-64, Hi 10:29
11:28: Mt 26:22, 2 Ko 13:5, Ga 6:4

²⁹ Kamaghin gumazitam Ekiamin nivafizimin mingarim gifoghan koghiva, bret ko wainin itarimin damiva, a uabi paz uabi damuam, eghti God ivezir kuram a daningam.

³⁰ Bizir kam baghavira gumazamizir ian tongin itir aviriba gavgavim puvatigha, ariava egha marazi ariaghire.

³¹ Ezi e deravira uari uan naviba tuisigh damiva, egh e osimtiziba inian kogham.

³² Ekiam kamaghin ifonge, e nguazimin itir gumazamiziba ko ovengan kogham. Egha kamaghin an en arazir kuraba akirasa osimtiziba e ganidi.

³³ Kamaghin amizi nan adarazi, dughiar ia Ekiam Ginighnizir Isam ramasa uari akuvamimin, ia igharaz adaraziv zuam.

³⁴ Ian tav mitiriam an aghitima, a uan dipenimin damegh. Kamaghin ia uari akuvir dughiamin, God ivezir kuram ia daningan kogham. Migirigiar maba ikiavira iti, ki izi ian ganamin dughiamin, da akiram.

12

Pol Godin Duam aningizir bizir aghuir guar aviribav gei

¹ Nan adarasi, ki datirighin deravira Godin Duam aningizir bizir aghuibar ia mikimasa.

² Ia kamaghin fo, ia fomira Kraisin adarazir otivizir puvatizir dughiamin, biziba tintinimin ia getuima, ia migei puvatizir marvir guar kaba pura dar gin zui.

11:31: Sng 33:5, 1 Jo 1:9   **11:32:** Sng 94:12-13, Hi 12:5-6, 12:11
12:2: Sng 115:5-7, Hab 2:18-19, 1 Ko 6:11, Ef 2:11-12, 1 Pi 4:3

³ Kamaghin amizi, ia kamaghin foghasa ki ifonge, Godin Duam gumazitamın ikitima a kamaghin mikemeghan kogham, “Iesus, a ikufigh.” Ezi uaghan Godin Duam puvatızir gumazitam kamaghin mikemeghan kogham, “Iesus, an Ekiam.”

⁴ Godin Duam bizir aghuir guar aviribagh ami, egha Duar kamra ada nidi.

⁵ God bagha ingarir tuavir guar aviriba iti, ezi e Ekiar kamra bagha ingari.

⁶ Ingangarim gamir arazarazir aviriba iti, ezi Godin vamirara gavgavim ko fofozim bar gumazamizibagh anidima, me ingangarir kabagh ami.

⁷ Godin Duam gumazamiziba vaghvagha men aven uan ingangarim akakasi, egh tuavir kamın a gumazamiziba bar men akurvagh.

⁸ Gumazir mam, Godin Duam akar nighnızir aghuiba itim mikımasa gavgavim a ganıdi. Egha gumazir igharazim, Duar kamra akar fofozim bar izivazim mikımasa gavgavim a ganıdi.

⁹ Duar kamra, nighnızir gavgavim ikiasa gavgavim gumazir mam ganıdi. Egha Duar kamra, arımarıar gumaziba amuti, me ghuamaghamin gavgavim gumazir igharazim ganıdi.

¹⁰ Egha igharazitav, a mirakelbagh amir gavgavim a ganıdi. Egha igharazitav, a Godin otivir akabar gun mıgeir gavgavim a ganıdi. Egha igharazitav, a duaba tuisighamin gavgavim a ganıdi. Egha igharazitav, Godin Duamın otivir

---

12:3: Mt 16:17, Mk 9:39, 2 Ko 3:5, 1 Jo 4:2-3   **12:4:** Ef 4:4, Hi 2:4, 1 Pi 4:10   **12:5:** Ro 12:6-8, Ef 4:11   **12:7:** 1 Ko 14:26, Ef 4:7, 1 Pi 4:10-11   **12:8:** 1 Ko 13:2, 2 Ko 8:7   **12:9:** Mt 17:19-20, 1 Ko 13:2, 2 Ko 4:13, Je 5:14   **12:10:** Ap 2:4, Ro 12:6, 1 Ko 14:5, 14:29, 1 Jo 4:1

mizer guar avıribav kımamin gavgavim a ganıdi. Egha igharazitav, a mizer kabagh ighavkınamin gavgavim a ganıdi.

¹¹ Duar vamıra, anarıra bizir kaba bar dagh ami. A uabi ifongezi moghın, bizir aghuarir mam isa gumazir mam ganıga, egha ua bizir igharazir aghuir mam isa, gumazir igharazim ganıdi.

E bar moghıra, e mati nivafızir vamıran akuaba

¹² Gumazir nivafızir vamıra, egha an akuar avırıba iti. Ezi akuar avırir kaba, nivafızir vamıran poro. Ezi Kraıs uaghan kamaghıra.

¹³ Ezi, Duar vamıra bar moghıra e ruezi, e nivafızir vamıran mın iti. E Judaba ko Kantrin Igharazıbar Gumazıba, ko ingangarir gumazir kınıba ko firiaghrezir gumazıba, Godın Duam bar moghıra e gamızı, mati gumazamızir avırıba uari inıgha dıpar itarir vamıran api moghın, e uari inıgha Godın Duam ko poro.

¹⁴ E fo, nivafızim an akuar vamıra puvati, an akuar avırıba iti.

¹⁵ Eghti suem suam, “Ki dafarim puvati, egha ki nivafızimın akuam pu,” puvati, suem a nivafızimın akuar mam.

¹⁶ Eghti kuarim suam, “Ki damazim puvati, egha ki nivafızimın akuam pu,” puvati, kuarim a nivafızimın akuar mam.

¹⁷ Eghti nivafızim bar moghıra damazimra, a manmaghın oragham? Egh nivafızim bar moghıra kuarimra, a manmaghın bizıbav ghurıabar amuan?

12:11: Ro 12:4-8, 1 Ko 7:7, 2 Ko 10:13, Hi 2:4   **12:12:** Ro 12:4-5, 1 Ko 10:17, Ga 3:16, Ef 4:4, 4:16   **12:13:** Jo 6:63, Ro 6:5, Ga 3:28, Kl 3:11

18 Ezi guizin nivafizim kamaghin puvati. God an akuaba a uabi ifongezi moghin, vaghavagha bar da isa an poke.

19 Nivafizim an akuar vamira ikiva, kamaghin a guizin nivafizim puvati.

20 Ezi nivafizim a kamaghin puvati. Nivafizim akuar aviriba iti, egha da bar nivafizir vamiran poke.

21 Eghti damazim kamaghin dafarimin mikiman kogham, “Ni ikian koghti, ki uabira deravira ikiam.” Eghti dapanim uaghan kamaghin suem mikiman kogham, “Ni ikian koghti, ki uabira deravira ikiam.”

22 Puvati. Nivafizimin akuar maba, e dav gia ghaze, da gavgaviba puvatigha egha da pura biziba, eghti da ikian koghti, nivafizim deraghvira ikian kogham. Bar puvatigham.

23 Egha nivafizimin akuar maba, e dav gia ghaze, da derazir puvati. Egha e bar deravira da asii. Egha nivafizimin akuar e aghumsiziba, e bar deravira da ave.

24 Egha nivafizir akuar igharaziba, e da ave puvati, da pura iti. God bar deravira nivafizimin akuaba ingarizi da bar uari akufa. Egha kamaghin nivafizir akuar iziaba puvatizibagh amizi, da uaghan ziar ekiaba iti.

25 God kamaghin ifonge, nivafizimin akuaba uari abighan kogh, egh bar uari inigh uarir akurvaghsi nighnigham.

26 Kamaghin amizi, nivafizimin akuatam mizazim inighti, nivafizimin akuaba uaghan bar

mizazim iniam. Eghti nivafizimın akuatam ziar ekiam inighti, nivafizir akuar igharaziba uaghan a ko bar akongegham.

²⁷ Ia bar moghıra Kraisin nivafizim. Egha ia vaghavagh an nivafizimın akuaba.

²⁸ Egha God siosin ingangarim damuasa, faragha aposelbav sefe, egha aposelba gin an otivir akabar gun migeir gumazamizibav sefe, egha men gin God ifongezir arazibar igharaz darazir sure gamir gumazamizibav sefe. Egha uaghan mirakelbagh amir gumazamiziba ko, gumazir arimariabagh amima, da ghuamaziba ko, gumazamizir igharaz darazir akurvaziba ko, siosin ingangaribar amuasa gumazamizibav gia ingangariba vaghvagh me ganidiba ko, Godin Duamin otivaghırir mizebav geir gumazamizibav sefe.

²⁹ Ezi manmakın? Me ti bar aposelbar ingangarim damuam? Me ti bar Godin otivir akabar gun migeir ingangarim damuam? Me ti bar gumazamizibar sure gamir ingangarim damuam? Me ti bar mirakelbagh amir gavgavim ikiam?

³⁰ Me ti bar arimariabar amuti da ghuamaghamin gavgavim ikiam? Me ti bar Godin Duamin otivaghırir mizebav kimam? Me ti bar mizer kabagh ighavkinamin fofozim ikiam? Bar puvati, me bar vaghavagha ingangariba iti.

³¹ Ia Godin Duam anidir gavgavir faragha zuiba ia da inisi, bar ifongegh. Eghti ki datirighın arazir faraghavıra itim, ki ian akagham.

13

E gumamazir igharaziba bar me gifuegham

¹ Ki enselba miġeir miżeba o nguazimin itir gumazibar akabav geir fofozim ikiva, egh ki igharaz darazi ifongeghan koghti, da pura bizim. Ki mati dibiarimin min pura nidi, egha belon min pura tingazi.

² Eghti God gavgavim na danighti, ki an otivir akabar gun miġeir gavgavim ikiva, egh Godin nighnizir mogomebagh fogh, egh fofozir aviriba bar ikiva, eghti nan nighnizir gavgavim bar ekevegh na damuti ki miġhsiaba munamangamin gavgavim ikiam. Eghti ki igharaz darazigh ifongeghan koghiva, ki mati pura bizim.

³ Ki bizir itiba bar da isi onganarazibar anighiva, egh uaghan uan nivafizim ateghti, me nan suiragh nan nivafizim avimin na daboroghti, eghti ki igharaz darazigh ifongeghan koghti, nan arazir kaba tong bar nan akuraghan kogham.*

⁴ Gumazir igharaz darazigh ifongezim, arazir kaba an iti. A zuamira atarir puvatigha, arazir aghuibar gumaziba bar me gamua, egha igharaz darazir biziba bagha navim ikuvir puvatigha, a uabi uan ziam fer puvati.

13:2: Mt 17:20, 21:21, Mk 11:23, Lu 17:6, 1 Ko 12:8-10, 12:28

13:3: Mt 6:2 * **13:3:** (13:3) Grighin akamin akinafarir ghuriba bar vezin kam in miġirigiba da uaghara zuir puvati. Akinafarir maba akar kam iti, “ki uaghan uan nivafizim ateghti, me nan suiragh nan nivafizim avimin na daboroghti, ki aremegham.” Ezi maba akar kam iti, “Me nan suiragh na gekuigh mangitima, ki ziar ekiam iniam.” **13:4:** Snd 10:12, 1 Pi 4:8

⁵ Gumazir kam, an akaba batozir arazim gamir puvatigha, egha uabi uabi ginighnizir puvatigha, egha zuamira navim isir puvatigha, egha an arazir kurar me a gamibagh nighnighavira itir puvati.

⁶ An arazir kuraba bagha aguer pu. Puvati, an agorogem guizin araziba bagha iti.

⁷ Gumazir igharaz darazigh ifongezim, bizir kaba an otivam. A biziba bar da aterti, bizitam anebinan kogham. Egh a nighnizir gavgavir Godin itim ateghan kogham. Egh bizir aghuir a fogh a iniamiba bagh mizuam ikiava, egh osimtizarbar dughiamin a tugh gavgavigh irighan kogham.

⁸ Ezi igharaz darazigh ifongezir arazir kam givaghan kogham. Bar puvati. Godin otivir akabar gun migeir arazim mangi givagham. Eghti Godin Duamin otivaghirir mizeba mangi givagham. Eghti gumazibar fofozir guar aviriba, da uaghan mangi givagham.

⁹ Guizbangira, en fofozim mong otefe, ezi arazir e Godin otivir akaba gun migeim, a uaghan mong otefe.

¹⁰ Eghti gin otivamin bizim, a guizbangira bar deragh, egh bizitam gasaghan kogham. Eghti dughiar kamın, bizir mong otevezir kaba, da givagham.

¹¹ Ki borimra ikiava, ki borimin min miyiava amuava, egha borimin min nighnigha, egha borimin min bizibagh fofosi. Egha ki gumazir aruamin otogha, egha ua boribar arazir kabagh amir puvati.

¹² Godin bizir e datirighin gariba, e deravira dar garir puvati, mati e ganganimin aven dar gari. Eghti gin izamin dughiamin, e deraghvira Godin guamin ganiva a gifogham, mati datirighin God bar deravira e gifozi moghin.

¹³ Guizbangira, arazir pumuning ko mikezim zurara ikivira ikiam. Dara kara: nighnzir gavgavim Godin itim ko, bizir aghuir e ini-amiba bagha mizuair arazim ko, igharaz darazigh ifongezir arazim. Egha arazir mam, arazir igharazibagh afiragha bar faraghavira iti. Kar, igharaz darazigh ifongezir arazim.

14

Ia Godin otivir akabar gun mikimsi bar ifongegh

¹ Ia igharaz darazigh ifongeghsi pamtemin ingar. Egh ia Godin Duam anidir gavgaviba inisi bar gavgafigh. Ezi Godin otivir akabar gun migeir gavgavim, a gavgavir mabar fara, eghti ia inisi bar ifongegh.

² E fo, Godin Duamin otivaghirir mizebav geir gumazim, a gumazir igharazim migeir puvati. A Godin migei. Guizbangira, gumazitam a migeir bizibagh fozir puvati. A Godin Duamin gavgavimin, guizin akar mogomebav gei.

³ Ezi gumazir Godin otivir akaba gun migeim, a gumazamizibav gia, men nighnzir gavgaviba gavgavim dagh aniga, arazir aghuibar amuasa me abirava, men navibagh amima da dera.

⁴ Ezi Godin Duam otivaghilir mizebav geir gumazim, a uabira uabin akurvasi. Ezi gumazir Godin otivir akaba gun migeim, a siosin gumazamiziba uari akuvir dughiamin, a bar men akurvasi.

⁵ Ia bar, Godin Duamin otivaghilir mizebav kimasas, ki ifonge. Egh ia uaghan Godin otivir akabar gun mikimasa, ki guizbangira bar ifonge. Gumazitam Godin Duamin otivaghilir mizebav kinti, dagh ighavkinamin gumazitam ikiva akabagh ighavkintima, siosin aven itir adarazi gavgavim iniam. Akam ighavkinamin gumaziba puvatighti, eghti gumazir Godin otivir akabar gun migeim, an ingangarim bar ekeveghe, a gumazir Godin Duamin otivaghilir mizebav geimin ingangarim gafira.

⁶ Nan adarasi, ia deravira akar kam ginighnigh. Ki ia bagh iziva, Godin Duamin otivaghilir mizebav kimiva, kamaghin ki manmaghin ian akuragham? Ki ian akurvaghsi, ki migirigiar God nan akazitaba, o fofozir aghuir taba, o Godin otivir akataba, o ian sure damuamin akataba, ki ia daningam.

⁷ Ia bizir kam ginighnigh. Bizir arareir aghuiba, mati marvim o gita, da gumazibar min duaba itir puvati. Egh da deraghvira arangan koghiva, egh deraghvira uan ingangarim damuan kogham. Egh kamaghin e manmaghin fogh suam, me ighiar manam gami?

⁸ Kamaghira sigham deraghviram arangan koghti, tina midorozim damusi biziba iniam?

⁹ Ia uaghan kamaghira. Ia Godin Duamin otivaghilir mizebav kintima, eghti gumaziba ian akaba baraghan asaghiva, egh manmaghin migirigiar kabar mingaribagh fogham? Nin migirigiaba, mati gumazibar tuaghagiriabav gei, egha pura zui.

¹⁰ Nguazimin itir nguibar akar bar aviriba iti. Egha da bar akar mingariba iti.

¹¹ Eghti ki gumazitam mikimamin migirigiam gifoghan kogh, egh nighnigh suam, a nguibar akar igharazimin gumazim. Eghti a uaghan kamaghin nighnigh suam, ki nguibar akar igharazimin gumazim.

¹² Arazir kamra, ian tongin otivam. Ki fo, ia Godin Duam anidir gavgaviba iniasa bar ifonge. Egh ia siosin aven itir darasi gavgavim me daningamin gavgaviba, ia da inisi pamtemin ingar.

Pol Godin Duamin otivaghilir mizebav geir arazim migei

¹³ Ezi gumazir Godin Duam otivaghilir mizebav geim, a God ko mikimiva, a uan akar kaba ighavkinamin gavgavim inisi, Godin azangsigh.

¹⁴ Ia fo, ki Godin Duamin otivaghilir mizebar God ko mikimti, kamaghin nan duam God ko migeima, na nighnizim pura iti.

¹⁵ Kamaghin ki manmaghin damuam? Ki uan duamin God ko mikimiva, egh uaghan uan nighnizimin God ko mikimam. Ki uan duamin ighiam bangiva, egh uaghan uan nighnizimin ighiam bangam.

16 Ni kamaghin damuan kogh, egh ni duamin aven God minabiti, gumazir kinitam ian tongin ikiva, ni amir migirigiar kam gifoghan koghiva, a manmaghin nin minabir migirigiam gifogh suam, “A guizbangira?” A foghan kogham, ni tizibav gei.

17 Guizbangira, ni God minabir migirigiam a bar deragham. Eghti gumazir igharazim bar akurvazitam inighan kogham.

18 Ki Godin Duamin otivaghirir mizeba dughiar aviribar dav gei, egha arazir kamın ki bar ia gafira. Kamaghin ki God minabi.

19 Egh siosin aven itir gumazamiziba uari akuvir dughiamin, ki men sure damusi, egh akar otevir 5 pla me foghsi men mikimam, kamaghin deragham. Egh Godin Duamin otivaghirir mizer bar aviribar me mikiman kogham.

20 Nan adarasi, ian nighniziba aghiribar min ikian marki. Egh ia borir iririvibar min arazir kurabagh ami puvatizi moghin iki. Eghti ian nighniziba, da gumazamizir aruabar nighnizibar min iki.

21 Godin Akinafarimin aven osizirim kamaghin iti,

“Ekiam kamaghin migei, Gumaziba nguibar igharazibar akabav geir tuavimin, ki dar aven gumazamizir kabav kimam.

Ki nguibar igharazibar gumazibar amuti, me me mikimti,
eghti me nan akaba baraghan aghuagham.”

14:20: Mt 18:3, Ro 16:19, Ef 4:14, Fl 3:15, Hi 5:12-14, 1 Pi 2:2

14:21: Ais 28:11-12, Jo 10:34

²² Kamaghın amizi, Godın Duamın otivaghirir mizebav geir gavgavim, God nighnızir gavgavim Kraisin itir puvatizibar akakaghasa, aneningi. Egha a nighnızir gavgavim itiba bagha aneningizir puvati. Egha Godın otivir akabar gun miğeir gavgavim, God nighnızir gavgavim Kraisin itibar akakaghasa, aneningi. Egha nighnızir gavgavim puvatiziba bagha, aneningizir puvati.

²³ Kamaghın, siosin gumazamiziba uari akuvaghamin dughiamın, ia bar moghıra Godın Duamın otivaghirir mizebav kımıti, eghti gumazamizir kıniba o nighnızir gavgavim Kraisin itir puvatiziba aven izi, ia baragh suam, ia ti ongani.

²⁴ Eghti ia bar moghıra Godın otivir akabar gun mikımıti, gumazir kınitam o nighnızir gavgavim Kraisin itir puvatizitav aven izi, ia baraghti, ian miğirigıaba an navim biragh, egh a damuti, a fogh suam, ki arazir kurabagh ami.

²⁵ Nighnızir mogomer an navimın itiba, da azenim girigham. Eghti a tevimning apirigh magirigh, Godın ziam fı, egh suam, “Guizbangıra, God ian tongın iti.”

Siosin gumazamiziba uari akuvir dughiamın, me deravıra bizibar amu

²⁶ Kamaghın amizi, nan adarasi, ia uari akuva Kraisin ziam fer dughiamın, ia manmaghın damuam? Ia bar moghıra ingangariba iti. Gumazir mam Godın ziam fer ighiam iti, ezi mav suren miğirigiam iti, ezi mav God an akakazir

migirigiam iti, ezi mav Godin Duamin otivaghirir mizev girigiam iti, ezi gumazir igharazim mizev girigiar kam ighavkinamin gavgavim iti. Egh bizir ia damuamiba bar, ia gavgavim sios daningsi, ia dar amu.

²⁷ Egh tarazi Godin Duamin otivaghirir mizebav kimsi, gumazamizir pumuning o gumazamizir pumuning ko mizezimra, dav mikimam. Egh me uaghara mikiman marki. Tav mikemeghtima, tav mikim. Eghti tav men mizev girigiabagh dagh ighivkin.

²⁸ Ezi akam ighivkinamin gumaziba puvatighti, gumazir Godin Duamin otivaghirir mizebav geiba, me nimira iki, egh me God ko nimira uariv kim.

²⁹ Eghti gumazamizir pumuning, o gumazamizir pumuning ko mizezim, me Godin otivir akaba gun migeir gavgavim ikiva, egh merara akam akunam. Eghti igharaz darazi men akaba tuisigh.

³⁰ Ezi tav daperaghav ikiti, God migirigiatam an akaghti, gumazir faragha migeim, a nimira iki.

³¹ Tuavir kamin, ia bar Godin otivir akaba vaghvagh dar gun mikimam, kamaghin siosin gumazamiziba bar fozozim ko gavgavam iniam.

³² Gumazamizir Godin otivir akaba gun migeir gavgaviba itiba, me deraghvira uan gavgaviba gativagh dar gan. Egh dar dughiamra, me dav kim.

³³⁻³⁴ Ia fo, God okam nighnizir arazim gamima an otivir puvati. A uan biziba bar deravira dar

kiri. Egha, e navir vamiran iki deraghvira ikiasa, a kamaghin ifonge.

Siosin gumazamiziba Godin ziam fasa uari akuvir dughiamin, amiziba bizibav kiman marki. Me pura nimira iki. Godin gumazamizibar siosba bar, arazir kam iti. Amiziba faragh mangan kogham, me puram apengan iki, mati Moses Osirizir Araziba mikemezi moghin.

³⁵ Amizim bizitam gifoghsi, mangi uan dipenimin uan pamin azangsigh. Amizim sios uari akuvir dughiamin bizibav kimiva, kamaghin a uabi aghumsizim uabi daningam.*

³⁶ Guizbangira, Godin akam faragha ian tongin otogha, egha tintinimin ghuzir puvati. Egha an akam ia baghavira izezir puvati!

³⁷ Eghti gumazitam suam, a Godin otivir akabar gun migeir gumazir mam, o a gumazir Godin Duam nighnizir aghuim aningizir mam, a kamaghin fogh suam, bizir ki ia bagha osirizim, kar

---

* **14:35:** (14:34-35) Pol, sios uari akuvaghti, dughiar kam amiziba bizitam mikiman men anogroghezir pu. Puvati, Pol sapta 11in migia ghaze, amiziba God ko mikimiva, egh Godin otivir akabar gun mikimam. (Ni 1 Korin 11:5in gan.) Pol kamaghin ifonge, Godin gumazamiziba, me uari akuvir dughiamin, uarira uarigh nighnigh, Godin Duam aningizir gavgavibar deravira ingangarim damu, egh Godin ziam fam. Pol sios gavgavighasa, egha akar kam me ganingi. Korinin amiziba ti Godin otivir akabar gun migeir arazim, ko Godin Duamin otivaghirir mizebav geir arazim migia, mizem girighirigha niginir aviribagh ami. Ezi bizir kam, Godin ziam fer arazim, akoravira ikia an tuavim apiri. Pol ghaze, Korinin amiziba mizem girighirigh azangsizir aviribav kim, egh Godin ziam fer arazimin tuavim apiran kogham. Me azangsiziba iki, uan paba dipenimin men azangsigh. **14:37:** 2 Ko 10:7, 1 Jo 4:6

Ekiam aningizir akar gavgaviba.

³⁸ Eghti a nan akar kam baraghan koghti, ia an akam baraghan marki.

³⁹ Kamaghin amizi, nan adarasi, ia Godin otivir akabar gun mikimsi, bar ifongegh. Egh Godin Duamin otivaghilir mizebav kimsi uarir anogoroghan marki.

⁴⁰ Ia uari akuvir dughiabar, ia arazir aghuimin gin mangiva, bar deraghvira bizibar amu.

Gumazamizir ariaghreziba, me ua dikavam

15

(Sapta 15)

Krais aremegha ua dikafi

¹ Nan adarasi, ki ua ian nighnizibar amuti, ia ua akar aghuir ki ia mikinizim, ginighnigh. Ia akar aghuir kam inigha a gisin tuivigha gavgafi.

² Kar akar aghuir ki ia mikinizim. Ia pamtemin an suiragh gavgavighti, ian nighnizir gavgavim pura bizim min ikian koghti, tuavir kamın God ian akurvagham.

³ Akar bar ekiar ki inizim, ki ia ganingi. Akar kam kamakin: Krais en arazir kuraba batoghasava aremegha, mati Godin Akınafarimin osizirim mikemezi moghin.

14:39: 1 Ko 12:31, 1 Te 5:20   **14:40:** 1 Ko 14:33, Kl 2:5   **15:1:**
Ro 5:2, Ga 1:11   **15:2:** Ga 3:4   **15:3:** Sng 22:15, Ais 53:5-12, Dan
9:26, Sek 13:7, 1 Ko 11:2, 11:23, Ga 1:12

⁴ Ezi me an kuam isa mozim gatizi, ezi dughiar pumuning ko mikezim givazima, a ua dikafi, mati Godin Akinafarimin osizirim mikemezi moghin.

⁵ Egha a Pita batogha, gin 12 plan aposelba bato.

⁶ Egha gin a dughiar vamira gumazamizir an gin zuir avirim batifi, men dibobonim mong 500 gafira. An ganizir gumazamizir aviriba ikiavira iti, ezi marazi ariaghire.

⁷ Egha a uaghan Jems bato, egha gin aposelba bar me batifi.

⁸ Egha bar men gin a uaghan na bato. Kamaghin ki mati borir amebam borim batamin dughiamra, a batezir puvatizim.

⁹ Ki aposelbar tongin, ki bar men gin iti. Faraghavira, ki Godin sios gasighasisi, kamaghin ki nighnisi, me ziam “aposel” na darighan kogham.

¹⁰ Ezi Godin apangkuvimin a na gamizi, ki datirighin kamaghin oto, egha ki aposelin iti. Ezi an apangkuvir a nan itim, a pura zuir puvati. Bar puvati, ki pamtem ingari, ezi nan ingaramin gavgavim aposelin igharazibar ingaramin gavgavim gafira. Egha ki uabi ingari puvati, Godin apanku-
vim nan itima, ki ingari.

¹¹ Ezi kamaghin akar kam, ki anakuri, o me anakuri, e bar moghira Iesus aremegha ua dikavizir akar aghuim akuri. Ezi ia a baregha nighnizir gavgavim an iti.

15:4: Sng 16:8-10, Mt 12:40, Lu 24:26, 24:46, Ap 2:24-32, 13:33-35

15:5: Mt 28:16-17, Mk 16:14, Lu 24:34-36, Jo 20:19   **15:7:** Lu

24:50, Ap 1:3-4   **15:8:** Ap 9:3-6, 22:14, 22:18, 1 Ko 9:1   **15:9:** Ap

8:3, 9:1, Ga 1:13, Ef 3:8, 1 Ti 1:13-15   **15:10:** Ap 8:3, Ro 15:18-19, 2

Ko 3:5, 6:1, 11:5, 11:23, Fl 2:13

Gin gumamazir aremeziba me ua dikavam

¹² E zurara kamaghin akam akura ghaze, Krai s ovegha ua dikafi. Ezi manmagh sua ian marazi ghaze, “Ariaghreziba, me ua dikavan kogham”?

¹³ Ia nighnigh. Ariaghreziba ua dikavan koghti, kamaghin God ti Krai s gamizi a ua dikavizir puvatighai.

¹⁴ Krai s ti ovevemın ua dikavizir puvatizi, akar e ia mikinamim, ti mingariba puvatighai. Ezi uaghan, ia nighnizir gavgavim iniamin akaba mingariba puvatighai.

¹⁵ Krai s ti ovevemın ua dikavizir puvatizi, e ti God amizir bizibagh ifarir gumazibar min otivighai. E kamaghin akam ia mikiri, God Krai s gamizi a ua dikafi. Ezi guizbangira gumazir aremeziba ua dikavan koghai, kamaghira Krai s ua dikavizir puvatighai.

¹⁶ E fo, God ti gumazir aremezibagh amima me ua dikavan koghti, e kamaghin mikim suam, “God Krai s gamizi, a ua dikavizir puvati.”

¹⁷ God ti Krai s gamizi a ua dikavizir puvatizi, ian nighnizir gavgavir Krai s in itim, a pura bizir kinim. Ezi arazir kurabar gavgavim ia gativazi, ia ti adar apengan ikiavira ikiai.

¹⁸ Ezi uaghan, nighnizir gavgavim Krai s in ikiava ariaghreziba, me uaghan ti bar ovegha givagha uan ivezir kuram inighai.

¹⁹ E nighnizir gavgavim Krai s in ikia, bizir aghuir e fogha iniamiba bagha mizuai iti. Egh, e nguazir kamın itir biziba baghivira mizuamiva, egh gin izamin biziba bagh mizuaman koghti, gumaziba

bar en kuarkuvigham. Eghti me en kuarkuvir arazir kam, a me gumazir igharazibar kuarkuvir arazim, bar a gafiragham.

²⁰ Ezi guizin bizim kamakin: God Krai gamizima, a ua dikafi. An oveaghuezibar faragha dikavigha, mati azenimin dagher ovizir faragha zuim. Kamaghin e fo, oveaghueziba ua dikavam.

²¹ Gumazir mam a ovevem gamizi, an oto. Ezi gumazir igharazim ua dikavir arazim gamizi, an oto.

²² Ia fo, gumazamiziba Adam ko porogha kamaghin an min me bar areme, egha kamaghira gumazamiziba Krai ko poro, eghti kamaghin an min me bar ua dikavigham.

²³ Egh me bar vaghvagh uan dughiamra ua dikavam. Krai bar men faraghti, eghti a ua izamin dughiam, an adarazi ua dikavam.

²⁴ Eghti nguazir kam givaghamin dughiam otogham. Eghti Krai duar gavgavir gumazamizibagh ativiba ko, nguazir kamin garir adariaba ko, aser gavgaviba, a bar me gasighasigham. Egh a God Bizibagh Ativamin Dughiam isi, God Afeziamin dafarim darigham.

²⁵ E fo, Krai atrivimin ikivira iki, mangiti, God an apaniba bar me dikabiragh me isi an suemningin apengan me arighamin dughiamin tugham.

²⁶ God dikabinamin apanir abuananamra kara: ovevem.

15:20: Ap 26:23, 1 Ko 15:23, Kl 1:18, 1 Pi 1:3, MAA 1:5   **15:21:** Jo 11:25, Ro 5:12, 5:17-18, 6:23   **15:23:** 1 Te 4:15-17, MAA 20:5
15:25: Sng 110:1, Mt 22:44, Ap 2:34-35, Hi 1:13   **15:26:** 2 Ti 1:10, MAA 20:14, 21:4

27 Godin Akınafarim kamaghin mikeme, “God biziba bar da isa an suemningin apengan da ati.” Akar kam kamaghin miġia ghaze, God uabi biziba isa Kraisin suemningin apengan da ariki. Ezi e fo God uabi Kraisin apengan itir puvati.

28 Eghti ġin, biziba bar Kraisin apengan ikiti, eghti Godin Otarim uabi uabi isi, Godin apengan uabi atigham. Faraghvira God biziba bar da isi, Otarimin apengan dar arigham. Eghti dughiar Otarim uabi uabi isi Godin apengan uabi atighamim, God biziba bar moghira dar dapanimin ikiam.

29 Ia nighnigh, marazi ariaghreziba bagha rue, egha tizim bagha me kamaghin ami? Me manmaghin men akuvaghasa arazir kam gami? Gumaziba ua dikavan koghtima, ezi tizim bagha gumaziba men akurvaghasa rue?

30 Ezi e manmaghin damuam? E aruava, aremegha ua dikavir akam akurir ingangarim gamima, gumazir aviriba zurara e gasighasighasava ami. Ariaghreziba ua dikavan koghti, e tizim bagha ingangarir kam gami?

31 Nan adarasi, ki dughiabar zurara ovevem bativasava ami. Ki ia ko, en Ekiam Kraisi Iesus ko porogha, egha ki ia bangin bar akonge, kamaghin ki akar kam ian modir puvati.

32 Ki ti nguazir kamın nighnizimin ġin ghua Efesusin nguibamin ikia, “asizir atiaba” ko uariv soke, kamaghin ki ivezir aghuir manam iniam?

15:27: Sng 8:6, Mt 28:18, Hi 2:8, 1 Pi 3:22   15:30: Ro 8:36, 2 Ko 11:26, Ga 5:11   15:31: Ro 8:36, 2 Ko 4:10-11, 1 Te 2:19   15:32: Sav 2:24, Ais 22:13, Lu 12:19-20, 2 Ko 1:8, 4:10-11

Bar puvati. Ariaghreziba ua dikavan koghtıma, eghti kamaghın e miğiriğiar kamın gın mangam, “E gurumızaraghan aremegham, kamaghın e datirighın dagheba ko dipabar amam.” *

³³ Ia gumazir igharazıbar amamangatıghti, me ia gifaran marki. Ia akar kam gıfo, “Ia gumazir kuraba ko poroghti, me ian arazir aghuibagh asighasıgham.” †

³⁴ Ia arazir onganıba ateghıva deravıra niğniğh. Egha ia uam arazir kurabar amuan marki. Ia oragh, ian marazi God gıfozir puvati. Ia aghumsıghasa ki akar kamın ia miğei.

Nıvafızır ua dikavamim, igharagh ganam

³⁵ Eghti gumazıtam azangam, “Ariaghreziba manmaghın ua dikavıgham? Me manmaghın garir nıvafızıba ikiam?”

³⁶ Nı gumazir onganım! Nı ter ovızım nguazımın aven an oparıghti, a faragh aremeghıva, bıam otıvam.

³⁷ Ezi ter ovızır nı oparızir kam, a wıtın ovızım, o tızımın ovızım, a bızir gın aghungamımın mın garır puvati, a pura ter ovızır kınım.

³⁸ God ifongezi moghın, a uabı aguaba ko namnam ko dafarıba isa, igharagha garır dagheba

---

* **15:32:** (15:32) Gumazir maba ghaze, Pol guızın asızır atıabav gei. Romın gumazıba, arazir kurabagh amir gumazıbav soghasa, dughiar mabar me gamıma, me asızır atıaba ko mısosi, matı laion. Ezi gumazir avrıba ghaze, Pol guızın asızır atıabav geir puvati. An akar ısın zuımın a gasıghasıghasava amir gumazıbav gei.

† **15:33:** (15:33) Kar Grıghın fıfozir gumazir mamın miğiriğiam.

15:34: Ap 26:8, Ro 13:11, 1 Ko 6:5, Ef 5:14, 1 Te 4:5   **15:35:** Jo 12:24, 1 Jo 3:2   **15:36:** Jo 12:24   **15:38:** Stt 1:11

ko graziba ko temebagh anıdı. Egha bizir God anıngizir kaba, mati men nivafıziba. Kamaghın amızı, da bar moghıra vaghvagha nivafızir igharagha gariba iti.

³⁹ Ezi nivafızir angamra itiba, bar uaghara garir puvati. Gumazim nivafızir igharagha garim iti. Ezi asızim nivafızir igharagha garim iti, ezi kuarazim nivafızir igharagha garim iti, ezi osirim nivafızir igharagha garim iti.

⁴⁰ Ezi overiamın itir biziba, mati me nivafıziba iti moghın, igharagha gari. Ezi nguazımın itir biziba uaghan, mati me nivafıziba iti moghın, igharagha gari. Overiamın itir nivafızibar dıgırıba, nguazımın itir nivafızibar dıgırıba mın garir puvati.

⁴¹ Aruem dıgırir igharazim iti, ezi iakinim dıgırir igharazim iti, ezi mikovezim dıgırir igharazim iti, egha mikovezibar aven da vaghvagha dıgırir igharagha gariba iti.

⁴² Gumazir aremegh ua dikavamin arazim, a kamakın. Nivafızir e dafazim, a ikuvigham, eghti nivafızir ua dikavamim, ikuvighan kogham.

⁴³ Nivafızir e dafazim, a derazir puvati, eghti nivafızir ua dikavamim, a dıgırir aghuim ikiam. Nivafızir e dafazim, a gavgavıba puvati, eghti nivafızir ua dikavamim, bar gavgavigham.

⁴⁴ Nivafızir e dafazim, a nguazir kamın otozir bizim. Ezi nivafızir ua dikavamim, a Godın Duam anıdır bizim. Kamaghıra e fo, nguazımın nivafıziba iti, ezi uaghan Godın Duam anıdır nivafıziba iti.

⁴⁵ Godin Akinafarim ghaze, “Gumazir faragha otozim, Adam, God a gamizi an angamra iti.” Ezi Adamın bar gın izezim, a Duamın otogha, egh gumazamizibar amuti me angamra ikiam.‡

⁴⁶ Godin Duam anıdır ikirimirim faragha otozir pu. Puvati, nguazir kamın otozir ikirimirim faragha oto, ezi Godin Duam anıdır ikirimirim gın oto.

⁴⁷ Adamın faragha zuim, a nguazimın gumazim. God nguazimın an ingari. Ezi Adamın gın zuim, a Godin Nguibamın ikegha ize.

⁴⁸ Nguazir kamın gumazamiziba, me nguazir kamın otozir gumazir kamın mın ami. Ezi Godin Nguibamın gumazamiziba, me gumazir Godin Nguibamın ikegha izezir gumazir kamın mın ami.

⁴⁹ E datirıghın nguazimın otozir gumazir kamın mın gari, egh gın Godin Nguibamın izezir gumazimın mın ganam.

⁵⁰ Nan adarasi, ki ia kamaghın foghasa ki ia migei. Nguazir kamın gumazamiziba, me God Bizibagh Ativamin Dughiamın aven mangi iki an bizir aghuiba inian kogham. Egh ariaghiriba, bizir ariaghirir puvatiziba inian kogham.

⁵¹⁻⁵² Ia oragh. Ki akar mogomer mamın gun ia mikımasa. En tarazi oveghan kogham. Me ikivıra ikıtıma, sighar abuananam arangam, eghti dughiar kamra God me damightı men nivafiziba igharagh otogham. Bizir kam bar zuamıram

---

15:45: Stt 2:7, Jo 6:33, 6:39-40, 6:54, 6:63, 2 Ko 3:4-6, 3:17, Fl 3:21

‡ **15:45:** (15:45) Adamın bar gın otozir kam, a Kraısrı. 1 Korin 15:21-22 ko Rom 5:14-19ın ganıgh. **15:47:** Stt 2:7, 3:19, Jo 3:13, 3:31

15:49: Ro 8:29, 2 Ko 3:18, Fl 3:21, 1 Jo 3:2 **15:50:** Mt 16:17, Jo 3:3-5, 1 Ko 6:13 **15:51-52:** 1 Te 4:15-17

otogham, mati damazim komokoi moghin. Sigham arangamin dughiamin, ariaghreziba ua dikavighiva uam ikuvan kogham. God bar moghira e damighti e nivafizir igharagha garibar otivam.

⁵³ A kamakin, mati gumazim korotiar ghurim suegha egha korotiar igiam aruzi moghin, e nivafizir kuram suegh, egh ikuvighan koghamin nivafizim arugham. Egh e ariaghirir nivafizim suegh, egh ariaghirir puvatizir nivafizim arugham.

⁵⁴ E gin uan ariaghirir nivafizir kuram sueghiva, uan nivafizir ikuvan koghamibar aghuighti, dughiar kamın Godın Akinafarimın itir migirigiam a guizin otogham,

“God ovevem dikabiragha, a gasighasiki, egha bar a gafira.

⁵⁵ Ovevem, ni gumazamiziba dikabirir gavgavim managh iti?

Ovevem, ni gumazamiziba mizazim me ganidir gavgavim managh iti?”

⁵⁶ Ovevem, mizazir gavgavir gumazamizibagh anidim, arazir kuram dama a ini. Ezi arazir kuram uan gavgavim, Moses Osirizir Araziba dama a ini.

⁵⁷ En Ekiam Kraıs İesusın ingangarımın, God gavgavim e ganidima, e ovevem ko misogha a dikabiri. Kamaghın, e Godın minabi!

⁵⁸ Kamaghın, nan namakar bar aghuiba, ia tu-

ivigh gavgavigh, eghti bizitam ia munamangan marki. Ia kamaghin fo, ingangarir ia Ekiam bagha amiba pura zuir puvati. Kamaghin, ia zurara Ekiam bagh ingarsi bar gavgavigh.

Pol, a damuasava amir bizibav gei

16

(Sapta 16)

Me Jerusalemın amangasava amir dagiaba, Pol dav gei

¹ Ki datirighin dagiar ia Jerusalemın itir Godın adarasi bagha darighasava amibav kimasa. Ki faragha Galesian Provinsın itir siosba, arazir kam men aka, egha ki kamaghin ia mikimasa, ia uaghan arazir kam damuam.

² Ia bar, Sandebar zurara, vaghvagh dagiar ia isiba mirara, dagiataba tuiragh, egh da isi uan dipenibar da mongegh. Eghti dagiaba tong avirasemegham. Eghti dughiar ki izamimin, ia ua dagiaba burian kogham.

³ Ki izeghiva, gumazir ia miseveziba, ki men gun migeir akinafarim me daningiva, me amadaghti, me mangam. Eghti me dagiar ia aningizir kaba inigh mangi Jerusalemın itir darazir dafarim darigham.

⁴ Biziba deraghti, ki uaghan mangiti, me na ko mangam.

Pol mangi Korinbar ganasa ifonge

⁵ Ki ia bagh mangisi, Masedonian Provins abigh mangigh, gin ian bighan otogham. Ki faragh Masedonian mangasa ifonge.

⁶ Ki ti tong dughiatabar ia ko ikegham, ki foghan kogham, ki ti ia ko ikitima orangtuzim ko aminir gavgavimın dughiam givaghtima, ki mangagh mangisi ifongeghti, ia nan akuraghtima ki mangam.

⁷ Ki izi, dughiar otevimın ia ko ikian aghua. Ki tong dughiar ruarimın ia ko ikiasa ifonge. Ekiam kamaghın ifongeghti, ki dughiar ruarim ia ko ikiam.

⁸ Ki Efesusin Nguibamın kagh iki mangiti, Pentikosin Dughiar Ekiam givagham.*

⁹ Ki fo, God na bagha tuavim kuizima, ki kagh iki ingangarim damuamin dughiar aghuim iti. Egh ki gumazamizir aviribar akuraghtima, me Kraisin adarazir otivigham. Ezi uaghan gumazir aviriba en apanim gami.

¹⁰ Timoti ia batoghtima, ia a inigh an akurvaghtima, a ian tongin ia ko navir amirizimın iki, egh atiatingan kogham. Ia fogh, ki Ekiam bagha ingari moghin, a ingari.

¹¹ Ian tarazi an gan kamaghın mikiman marki, a pura bizim. Ia an akuraghti, a navir amivizim sara mangi darorim givagh, egh ua na bagh izam. Ki, an aveghbuaba ko izasa, ki a bagha mizua gari.†

16:5: Ap 19:21   **16:6:** Ro 15:24, Ta 3:12   **16:7:** Ap 18:21   **16:8:** Wkp 23:15-21, Lo 16:9-11   * **16:8:** (16:8) "Pentikosin Dughiar Ekiam", Aposel 2:1in itir migirigiamın gan.   **16:9:** Ap 14:27, 19:8-10, 2 Ko 2:12, Kl 4:3, MAA 3:8   **16:10:** 1 Ko 4:17   † **16:11:** (16:11) Timoti a gumazir igiam, ezi bizir kam bagha gumazir maba akirim ragha a gasi. Ni 1 Timoti 4:12in gan.

¹² Ezi en aveghbuam Apolosin migirigiam a kamakin. Ki dughiar aviribar aveghbuar igharaziba ko izi, ian ganasa pamtemin a migei. Ezi a datirighin tong izasa nighnizir puvati. Gin, tuavitam ikiti, a izam.

Migirigiar abuananaba

¹³ Ia uari bagh gan, egh nighnizir gavgavimin tugh gavgafigh. Egh gavgavighiva bizitamın atingan marki.

¹⁴ Ia God ko gumazamizir igharaziba bar me gifongeghiva uan ingangaribar amu.

¹⁵⁻¹⁶ Nan adarasi, ia Stefanas ko an adarazigh fo. Me Akaian Provinsin ikia faraghavira Kraisin adarazir otifi, ezi gin Akaian Provinsin itir gumazamizir igharaziba gin Kraisin adarasi otifi. Ezi Stefanas uan adarazir ko, uari isa ingangarir Godin gumazamizibar akurvaghmim ganingi. Nan adarasi, ki kamaghin ia gakaghora ghaze, ia kamaghin amir gumazibar apengan iki, egh uaghan gumazir me ko ingaribar apengan iki.

¹⁷ Stefanas ko Fortunatus ko Akaikus na bagha ize. Ia na bagh izamin tuaviba puvatizi, ezi me ian danganim inigha na ko iti. Kamaghin ki bar akonge.‡

¹⁸ Me nan navim gamizi, an amira, egha uaghan ian navibagh ami. Ia kamaghin amir gumazibar akaba baragh.

16:12: 1 Ko 1:12, 3:6   **16:13:** Sng 31:24, 1 Ko 15:1, Ef 6:10, Fl 1:27, Kl 1:11, 1 Te 5:6   **16:14:** 1 Ko 14:1, 1 Pi 4:8   ‡ **16:17:** (16:17) Grighin akam vezin kamin deragha akatam migeir pu.   **16:18:** Fl 2:29

¹⁹ Esian Provinsin itir siosba uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ezi Akwila ko Prisila, ko aningin dipenimin uari akuvir sios, Ekiamin ziamin uan akam isa ia bagha anemaga ghaze, Afeziam ia ko iki.

²⁰ Kagh itir Kraisin adarazi, me bar uan akaba isa ia bagha da amaga ghaze, Afeziam ia ko iki. Ia Kraisin adarasi, ia uan arazimin gin mangiva, egh ia uan adarazir agharibar suigh.

²¹ Ki Pol, ki uabi uan dafarimin dughiar aghuir kam ia bagha an osiri. §

²² Tina Ekiam gifongezir puvati, a ikuvigh. En Ekiam, ni izi!

²³ En Ekiam Iesusin apangkuvim, ia ko iki.

²⁴ E bar Krai Iesus ko poroghav ikia, egha arazir kamın ki bar moghira ia gifonge. Guizbangira.

16:19: Ap 18:2, 18:18, 18:26, Ro 16:5, 2 Ti 1:15   **16:20:** Ro 16:16, 2 Ko 13:12   **16:21:** Kl 4:18, 2 Te 3:17   § **16:21:** (16:21) Pol uabi uan akinafariba osirir pu. Puvati, a migeima gumazir igharazim a bagha osiri. Ezi migirigiar vezin kamın itim, Pol uabi uan dafarimin an osiri.   **16:22:** Ga 1:8-9

Godin Akar Aghuim; Akar Dikirizir Gavgavir Igiam

The New Testament in the Aruamu language of Madang Province, Papua New Guinea, 2004 Edition Nupela Testamen long tokples Aruamu long Madang Provins long Niugini long 2004

copyright © 2004 Pioneer Bible Translators and the Bible Society of Papua New Guinea

© Faith Comes by Hearing

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Godin Akar Aghuim in the Aruamu Language

This translation was produced by Pioneer Bible Translators, and was published in 2004 by the Bible Society of Papua New Guinea.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the Pioneer Bible Translators at www.pioneerbible.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 15 May 2025 from source files dated 15 May 2025

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea